

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI II CĂTRĂ THESALONICENI

A celui întru sfinți Părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinopolei

SUBIECTUL. OMILIA I

Zicând în epistola dinainte că: „Ne rugăm noaptea și ziua, ca să vedem fața voastră“, și că „Neputând răbdă a rămânea în Athena singuri“, și că „Am trimis pe Timotheiu“ (I, Thesal. 3, 1. 2. 10) prin toate acestea el dă pe față dorința lui ce o avea, de a se duce la dânșii. Dar fiindcă nu putuse să se ducă și să pună în rânduială lipsurile credinței lor, de aceea a adaos epistola a doua, ca astfel ceea-ce li lipsă lor prin prezența lui, să o îndeplinească prin scris. Cum că el nu s'a dus după trimiterea celei întâi epistole, se poate vedea din următorul pasaj: „Și vă rugăm pre voi, fraților, pentru venirea Domnului nostru Iisus Christos“ (II. Thes. 2, 1), pe când în epistola de mai înainte le scria: „Iară de ani și de vremi n'aveți trebuință să scrim vouă“ (I. Thes. 5, 1), așa că dacă el s'ar fi dus după aceasta, nu ar fi trebuit să li mai scrie nimic. Dar fiindcă chestiunea aceasta a fost amânată, de aceea vine apostolul din

nou asupra ei, și adaugă această epistolă. După cum face și în epistola către Timotheu, când zice: „Cari (Imeneu și Filit) dela adevăr au rătăcit zicând că învierea au fost deja“ (II. Timoth. 2, 18), dând, pe față pe acei înșelători, cari spuneau că credinciosii nu au nimic de nădăjduit, de oarece învierea s'a petrecut deja, — iară aceasta în scopul vădit de a împedica pe credincioși dela lupta pentru credință, — tot așa face și aici. Fiindcă pe dânșii numai speranța îi ținea și nu-i lăsa să cadă în relele lumii aceștia, apoi diavolul voind a li tăia această speranță, după cum ar tăia cineva ancora corabiei, și fiindcă n'a putut cu minciunile să-i convingă despre cele viitoare, a apucat pe o altă cale, a pus pe niște oameni vătămători și netrebnici ca să propoveduiască credincioșilor, că toate acele bunuri făgăduite de Christos au luat sfârșit, căci învierea a fost deja, și cu un cuvânt se încercau să amăgească pe cei lesne crezători. După cum aceia ziceau atunci că învierea a fost deja, tot așa și aici între Thesalonicieni ziceau unii că judecata cea de pe urmă stă de față, precum și venirea lui Christos, ca cu chipul acesta să facă minciunos chiar și pe Christos, arătând că nu mai este la urmă nici răsplată, nici tribunal, nici pedeapsă și nici osândă veșnică pentru cei ce fac rele, făcând prin aceasta pe unii mai îndrăzneți în comiterea relelor, iară pe alții mai umiliți. Și ceea-ce este mai grozav decât toate, că pe când unii se mărgeau a propovedui simplu, cu vorba numai, după cum sunt acele pe care le spune Pavel, alții se încercau a face aceasta prin epistole false, scrise în numele lui Pavel. De aceea apostolul închizându-li orice porțiță de intrare, zice: „Nu vă spăimântați, nici prin Duch, nici prin cuvânt, nici prin epistolie, ca cum ar fi trimisă dela noi“ (II. Thes. 2, 2). Prin fraza „nici prin duch“ el face aluziune la prorocii cei mincinoși. Și de unde putem ști că i se falsificau epistolele? Din ceea-ce spune la finea acestei epistole: „Inchinăciunea cu mâna mea a lui Pavel, care este semn în toată epistolia; așa scriu. Darul Domnului nostru Iisus Christos cu voi cu toți“. «Nu numai aceasta spun, că epistola întreagă este scrisă cu mâna mea, și prin urmare acesta este un semn vă-

dit de autenticitatea ei, — deși de altfel scrisoarea ar fi putut fi imitată și de alții — ci încă că și închinăciunea o scriu cu mâna mea». Aceasta se petrece și printre noi, căci dela iscălitură se poate cunoaște dacă scrisoarea aparține sau nu persoanei ce a trimis-o.

Deci, prin această epistolă vine apostolul din nou și-i mângâie pe acești Thesaloniceni, munciți grozav de relele ce-i bântuiau, laudându-i din faptele cele prezente și din cele viitoare, și îndemnându-i prin frica de pedeapsă, și prin răsplata cu bunurile făgăduite și pregătite lor. Desfășură foarte lămurit întâmplările de atunci, arată semnul timpului de atunci, adică aparițiunea lui antichrist, fără însă să descopere timpul anumit. De altfel atunci mai cu samă rămâne convins sufletul cel slab, când nu numai ascultă ceva întâmplător, ci încă învață și ceva mai mult. Și Christos pune mult interes în această chestiune, căci stând pe munte vorbește discipulilor cu multă precizie despre sfârșitul lumii. Și pentru ce oare? Ca să nu poată înșela cei ce introduc antichriști și christoși mincinoși. Și el pune în fața lor multe semne ce se vor întâmpla atunci, din care cel mai principal este: „Când se va propovedui evanghelia la toate neamurile“ (Math. 24, 14) după care îndemnându-i ca să nu se lase a fi amăgiți asupra venirii lui, li spune: „Că precum iese fulgerul dela răsărituri, și se arată până la apusuri, așa va fi și venirea fiului omului“ (Ibid. 24, 27), căci și fulgerul nu se ascunde în vre-un colț oarecare, ci strălucește peste tot orizontul; deci venirea lui nu are nevoie de vestitori, și va fi tot atât de strălucită, după cum este și venirea fulgerului, care n'a avut nevoie de vestitori. A spus și de antichrist, căci zice: „Eu am venit întru numele Tatălui meu, și nu mă primiți pre mine, iară de va veni altul întru numele său, pre acela veți primi“ (Ioan 5, 43). Vorbește apoi și de nenorocirile ce se vor succeda atunci, punându-le ca dovadă a venirii lui, și spune că și Elie va veni.

Aveau deci o mare îndoială Thesalonicenii aceștia, despre timpul venirii lui Christos, dar îndoiala lor a devenit foarte trebuitoare și nouă, pentrucă nu numai

lor li-a folosit, ci și nouă, ca să scăpăm de poveștile cele copilărești, și de aiurări băbești. S'au n'ați auzit de multe ori în copilăria voastră despre numele lui antichrist, și despre umilința sau ipocrizia lui? N'ați auzit pe mulți spunându-vă asemenea povești? Deci, diavolul, încă pe când mintea noastră este fragedă, bagă în inimă astfel de minciuni, ca astfel odată cu creșterea noastră să crească și minciuna, și la urmă să poată a ne înșelă. Nu ar fi venit Pavel ca să vorbească cu dânșii de antichrist, dacă nu ar fi fost silit, și dacă nu ar fi fost trebuitor.

Dar noi să nu ispitim asemenea lucruri. Nu va veni el (antichrist) cu umilință, ci „se va înălța mai pre sus de tot cel ce se zice Dumnezeu, sau închinăciune, așa încât să șază el în biserica lui Dumnezeu ca un Dumnezeu, arătându-se pre sine cum că ar fi el Dumnezeu“ (II Thes. 2, 4). După cum diavolul a căzut din cauza zmintirei, tot așa și cel ce lucrează printr'ânsul cade în zmintire completă.

¹⁾ De aceea vă rog, ca să ne silim cu toții de a ne depărta de această patimă, ca să nu cădem în osânda diavolului, ca să nu ne facem părtași aceleiași pedepse. „Nu neofit (de curând botezat), zice, ca nu cumva umflându-se (îngâmându-se) să cază în osândă diavolului“ (I Timoth. 3, 6). Așa dar cel ce se îngâmă, va luă aceiași osândă ca și diavolul. „Inceputul mândriei, zice, este a nu cunoaște pe Domnul, începutul păcatului este mândria“ (Sirach 10, 12. 13), adică este întâia pornire, întâiul pas făcut spre păcat; — deci mândria este temelia și rădăcina păcatului. Inceputul arată, sau pornirea spre rău, sau depărtarea de rău, ca și cum ar zice cineva: «începutul prudenței este de a fugi cineva de o privire scandalosă», adică este cea întâi pornire a sufletului, — sau ar zice: «începutul înțelepciunii este înfrânarea», adică temelia sau baza. Tot așa și zmintirea este începutul păcatului, fiindcă dela dânșă începe orice păcat, și în ea se concentrează. Cum că răutatea aceasta, ori și câte bunătăți am face, nu ne părăsește până ce nu vom

¹⁾ *Partea morală.* Despre mândrie și îngâmfare seacă. (Veron).

cădea, și că rămâne în noi ca o rădăcină oarecare, se poate vedea dela acel Fariseu, carele n'a folosit nimic cu toate bunățile ce le făcuse, fiindcă el n'a tăiat rădăcina răutății, ci a lăsat'o intactă ca să distrugă totul. Dela zmintire vine nebăgarea în samă a săracilor, pofta de averi, dragostea înfocată de slavă, pofta nesfârșită de stăpânire. Un astfel de om este grabnic răzbunător înfruntării, căci cel lipsit de minte nu poate suferi înfruntarea, nici dela cei mai mari, și nici dela cei mai mici decât el, — iară cel ce nu suferă a fi înfruntat, nu suferă nici de a pătimi vr'un rău. Acum tu privește, cum mândria este începutul păcatului. Și cum oare începutul mândriei este a nu cunoaște pre Domnul? Apoi cel ce cunoaște pre Dumnezeu, după cum trebuie a'l cunoaște, cel ce cunoaște că Fiul lui Dumnezeu s'a smerit până acolo, că a luat chip de rob, nu se mândrește, iară cel ce nu cunoaște acestea se mândrește. Deci, mândria ațîță pe om spre zmintire. Spune-mi, te rog: cum oare cei ce atacă biserica zic că cunosc pre Dumnezeu? Oare nu sunt plini de mândrie, care vine dela zmintire? Și iată că necunoscând pre Domnul, mândria lor i-a dat de râpă. Căci dacă Dumnezeu iubește inima înfrântă și smerită, cu aceștia e din contra, căci zice: „stă contra celor mândri, iară celor smeriți li dă dar“ (Pild. lui Solomon 3, 24). Deci nici un rău nu este mai mare ca mândria, căci ea face pe om demon, batjocoritor, blasfemător, călcător de jurământ, și'l aduce până acolo de a deveni chiar omorîtor de oameni. Cel mândru pururea trăiește în scârbe, pururea se frământă în sufletul său, pururea se tulbură, umblă încioace și încolo fără să'și găsească loc, și nimic nu este în lumea aceasta care să poată stămpără pofta, sau mai bine zis patima lui. Chiar pe împărat de l'ar vedea căzându-i la picioare și închinându-i-se, nu se va sătură, ci va dori mai mult. După cum cei iubitori de argint ori și cât ar strânge, tot mai mult doresc, tot așa și cu acești zmintiți, căci și aceștia, ori de câtă cinste s'ar bucura, doresc mai multă, fiindcă patima mândriei crește și sporește la ii pe fiecare zi. Patimă grozavă este mândria, patimă ce nu are margini, ci numai atunci stă pe loc, când dejă a omorît pe cel ce o avea. Nu vezi pe bețivi cum pururea sunt însetați? Patimă este și beția, iară nicidecum vre-o poftă sau

trebuință a naturei omenești, ci este o boală degradatoare. Nu vezi pe acei așa numiți flămâncioși, cum pururea sunt flămânzi? Patimă este și aceasta, după cum spun și doctorii; căci a ieșit deja din marginile naturei. Cei ce ispitesc orice lucru, cei ce sunt stăpâniți de curiozitatea de a ști totul, nu se mulțămesc niciodată ori și câte ar afla. Patimă este și aceasta, căci nu are hotar. Cei ce simt plăcere în curvii, nu se mai satură niciodată, după cum zice scriptura: „Omului curvar toată pâinea este dulce, nu va încetă până la sfârșit“ (Sirach. 23, 23), căci și curvia este o patimă. Dacă sunt unele patimi fără leac, sunt însă și de acelea ce se pot lecuî, și încă cu mult mai curând ca cele trupești, și dacă am voi, le-am putea stinge. Cum am putea stinge de ex. patima mândriei și a îngâmfarei drăcești? Cunoscând pe Dumnezeu, căci dacă ea vine de acolo că nu cunoaștem pe Dumnezeu, apoi cunoscându-l cum trebuie a-l cunoaște, orice mândrie va fi alungată.

Gândește-te la gheena, gândește-te la cei mai buni decât tine, gândește-te la păcatele tale, gândește-te la cele ce ai a da samă lui Dumnezeu, și dacă te gândești la toate acestea, apoi iute vei dămoli cugetul, iute îl vei încovoia. Dar nu poți face aceasta? Ești poate mai slab decât alții? Apoi gândește-te la cele prezente, la natura omenească, gândește-te că omul nu este nimic. Când vezi un mort purtat pe strade, copii orfani mergând în urmă, femei văduvă zdrobită de durere, casnicii plângând, prietenii întristați, gândește-te la nimicnicia celor prezente, și că întru nimic nu se deosebesc de umbră și visuri. Dar poate nu o voiești aceasta? Atunci gândește-te la cei ce sunt bogați, la cei ce s'au prăpădit în războaie fără folos, aruncă-ți privirea asupra măreților case de altădată a celor vestiți, din care astăzi n'a mai rămas nici peatră pe peatră, -- gândește-te câtă putere au avut ii altădată, și astăzi n'a mai rămas nici amintire de dânșii. Pe fiecare zi, dacă voiești, poți găsi exemple de acestea. Toate aceste le vezi astăzi în stăpânirea altora, după cum zice și proverbul: «moștenirile celor mari și puternici, confiscările bogăților», căci aceștia sunt adevărații lor moștenitori. „Mulți tirani, zice, au șezut pe pământ, iară cel de care nu se gândia a purtat diadema“ (Sirach. 11, 5).

Oare nu pe fiecare zi se întâmplă de acestea? Oare toate ale noastre nu se aseamănă cu o roată care se învârteste? Cetește, dacă voiești, și ale noastre, și ale celor afară de creștinism, căci și ale lor sunt pline de astfel de exemple. Dacă le di sprețuiești pe ale noastre, de sigur că o faci din ușurință, dar dacă admiri pe ale filosofilor, cel puțin apropie-te de dânșii, căci chiar și ii te vor învăța, povestindu-ți multe nenorociri vechi. Și filosofii, și poeții, și ritorii, și sofistii, și logografii, și toți în fine te vor învăța, pretutindeni vei afla exemple de acestea.

Dar dacă nu voiești astfel de exemple, cel puțin gândește-te la înseși natura noastră omenească, cum s'a făcut, și unde se sfârșește. Gândește-te când stai ce valoare ai tu în lumea aceasta; oare nu și cea mică vietate poate să te piardă? Multora li s'a întâmplat de ași pierde ochiul din cauza unei mici gângăni-ee li-a căzut în ochi, sau că din altă cauză a dat peste o primejdie mare. Și ce? Nu ești oare tu cu mult mai pre jos decât toate fearele cele sălbatice? Dar ce spui? Că ești stăpân pe minte? Dar, iată că minte nu ai, căci mândria și îngâmfarea drăcească este dovada lipsei de minte. De ce cugeți lucruri mari? Pe ce te bizui tu? Pe voinicia trupului tău? Dar biruința este de partea celor necuvântătoare. Aceasta o au și tâlharii, și hoții, și omorătorii. Poate că te bizui pe înțelepciune? Inșă a gândi cineva lucruri mari de sine și a se îngâmfa, tocmai că dovada înțelepciunii nu poate fi, căci prin aceasta el cel întâiu se lipsește de însușirea înțeleptului.

Deci, iubiților, să ni înfrânăm cugetele, să devenim cumpătați, smeriți și blânzi, căci pe unia ca aceștia ferește Christos înaintea tuturor, zicând: „Fericiti cei săraci cu duchul“, și iarăși în alt loc zice: „Învățați-vă dela mine, că sunt blând și smerit cu inima“ (Math. 5, 3. 11, 29). De aceea a spălat picioarele ucenicilor, ca să ni dea pildă de smerenie. Dela toate acestea noi vom câștiga mult, căci ne vom învrednici de bunătățile cele făgăduite celor ce'l iubesc pe el, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA II

„Pavel, și Silvan, și Timotheiu, bisericeii Thesalonicenilor, întru Dumnezeu Tatăl nostru, și Domnul Iisus Christos. Char vouă și pace dela Dumnezeu Tatăl nostru, și Domnul Iisus Christos“ (Cap. 1, 1. 2).

Cei mai mulți dintre oameni fac totul și întrebuințează toate mijloacele ca să între în bunele grații a celor mai mari, și acest lucru îl cred mare de tot, și se consideră de oameni fericiți dacă vor reuși în scopul lor.

Deci, dacă a te învrednici de o favoare oarecare dela oameni, este un lucru atât de mare și de dorit, dar încă a afla char dela Dumnezeu, cu cât mai mare este? De aceea și apostolul pururea întrebuințează această expresiune în epistolele sale, pururea li doarește charul lui Dumnezeu în sprijinul lor, știind că dacă este acesta, nimic din cele neplăcute nu'i va vătămă, ci toate neajunsurile vor fi împrăștiate. Și ca să aflați că lucrul este așa, gândiți-vă la Iosif, carele fiind rob, tînăr, sincer și fără răutate, i s'a încredințat fără de veste îngrijirea casei lui Pentefri, bărbat egiptean dela curtea lui Faraon.

Voi știți cât de furioasă este națiunea egiptenilor, și când încă unul din ii s'ar ridică în vre-o demnitate oarecare, apoi furia îi este și mai mare, căci se îngâmă de puterea ce o are. Dovadă la aceasta este ceea-ce Pentefri a făcut cu Iosif. Femeea sa acuzând pe nedreptul pe Iosif, el a ascultat'o, deși proba siluirei nu eră în partea celui dezbrăcat, ci în partea celei ce avea în mână hainele tînărului. Dacă el ar fi fost drept în judecata sa, ar fi trebuit să zică femeii: «dacă el (Iosif) ar fi auzit că tu ți-ai înălțat glasul, după cum spui, ar fi fugit și ar fi dispărut, și dacă s'ar fi simțit pe dânsul vinovat cu ceva, nu ar fi așteptat prezența stăpânului său». Dar nimica din acestea n'a eugetat el, ci dând vânt mâniei sale, a băgat în temniță pe Iosif, atât de fără judecată eră acel egiptean. Deși ar fi putut ca din multe împrejurări să judece în sine despre devotamentul și prudența tînărului, totuși fiindcă eră nechibzuit, el nu s'a mai gândit la astfel de lucruri. Cu toate

acestea tânărul Iosif, căruia i se încredințase îngrijirea întregii case, și care acum era atât de urât de stăpânul său, care era străin, neexperient și lipsit de orice protecție, — fiindcă Dumnezeu îi acordase mult char, a călcat peste toate ispitele, ca și cum nici n'ar fi fost nimic, a călcat peste clevetirile femeii, peste primejdia de moarte, peste încarcerarea lui în temniță, și la urmă s'a și ridicat pe tronul împărătesc.

Deci, și fericitul Pavel știind câtă putere are charul lui Dumnezeu, se roagă fierbinte ca acel char să li se acorde și lor. Prin această expresiune apostolul mai pregătește și altceva: voiește ca ii să fie recunoscători de cele ce li spune mai departe în epistolă, și chiar dacă i-ar pedepsi, chiar de i-ar certă, ii să nu dezerteze dela credință. De aceea li și amintește înaintea tuturor de charul lui Dumnezeu, smerindu-li inima, ca astfel chiar de s'ar găsi în scârbe, totuși amintindu-și de charul lui Dumnezeu prin care s'au mântuit de primejdiile cele grele și mari, de cele mai mici să nu se desnădăjduiască, ci să-și ia încurajarea și mângâerea de acolo, după cum zicea și aiurea scriind: „Dacă fiind dușmani noi ne-am împăcat cu Dumnezeu prin moartea fiului său, cu atât mai mult fiind împăcați ne vom mântui întru viața lui“ (Rom. 5, 10). De aceea li zice: „Char vouă, și pace de la Dumnezeu Tatăl nostru, și Domnul Iisus Christos“.

„A mulțămii datori suntem lui Dumnezeu pururea pentru voi fraților, precum se cuvine“ (Cap. 1, 3). Iar și semn de o mare umilință, căci li se dă ocaziunea de a judeca și a înțelege, că dacă și alții când văd succesele noastre nu ne admiră atâta pe noi, cât pe Dumnezeu, apoi cu atât mai mult noi suntem datori a face aceasta. De altmintrelea apostolul li înalță cugetele, căci deși el pătimește atâtea neazuri, totuși nu le găsește vrednice de lacrimi și bocete, ci de mulțămire către Dumnezeu.

Apoi dacă Pavel mulțamește lui Dumnezeu pentru bunuri străine, ce vor putea răspunde acei ce nu numai că nu mulțamesc, dar chiar pizmuesc încă și se topesc de necaz, când văd pe alții propășind în fapta bună?

„Căci mult crește credința voastră, zice, și

se înmulțește dragostea a unuia fiecăruia dintru voi spre altul“. Și cum este cu putință ca să crească credința? Adecă atunci când noi pătimim ceva greu pentru ea. Mare lucru este, de sigur, de a fi cineva înțepenit puternic în credință, și să nu se încovoae sub puterea diferitelor raționamente omenești, — dar când încă se ridică și niscareva vânturi puternice, când se produce vre-o ruptură de nor, când din toate părțile se ridică furtună, când valurile se succedea fără întrerupere, și totuși noi nu ne lăsăm a fi trași de ele în neant, aceasta este dovada cea mai puternică de creșterea credinței noastre, care fără îndoială că a sporit, și s'a ridicat cu mult mai sus. După cum s'a întâmplat la potop, când toate cele pietroase și pitulate au fost iute înecate, adecă acoperite cu apă, pe pe când cele de deasupra au fost apărate, căci apa n'a ajuns până la ele, tot așa și cu credința, care cu cât va ajunge mai sus, cu atât mai mult nu va putea fi urnită din loc.

De aceea și apostolul zice: „mult crește credința voastră“, întrebuintând nu expresiunea obișnuită *αὐξάνει* = crește, ci *ὕπερ αὐξάνει* = crește mai mult. „Și se înmulțește zice, dragostea a unuia fiecăruia dintre voi spre altul“. Ai văzut că și aceasta contribuie mult la supărări și necazuri, că ne face ca să ne apărăm și îngrădim cu toții împreună, și să ne ajutăm unii pe alții? Dela aceasta devine încă și o mare mângâere, căci o credință slabă ușor se poate mișcă în urma necazurilor, iară credința cea puternică devine încă mai puternică. Când un suflet îndurerat este slab, nimic n'ar mai putea adaoge la dragoste, iară dacă este puternic, tocmai atunci poate adăoga mai mult. Și privește ce fel de dragoste, nu pe unul iubindu-l și pe altul nu, ci deopotrivă pe toți, căci aceasta lasă a se înțelege prin expresiunea „a unuia fiecăruia dintru voi spre altul“, adecă că este deopotrivă cătră toți, ca și cum cu toți ar fi un trup singur. De altfel și astăzi găsim dragoste la mulți, dar dragostea aceasta de mulțori devine cauza certelor și a dihoniiilor dintre oameni. Când suntem uniți câte doi și câte trei, și cei doi sunt foarte legați împreună, după cum sunt legați și uniți și cei trei sau patru întru dânșii, și când prin numărul

lor aceștia atrag spre dânșii și pe alții, — când deci alții se refugiază spre aceștia, și se încurajază ca și dânșii, negreșit că aceasta nu mai este dragoste, ci discordie și dezbinare complectă. Spune-mi, te rog: dacă ochiul de pildă, care are în îngrijirea sa pe întregul trup, și-ar îndreptă pronia lui numai asupra mâinii, și numai la aceasta s'ar uită și ar fi cu băgare de samă, iară pe toate celelalte membre ale trupului le-ar lăsa în părăsire întorcându-și privirea dela ele, oare nu s'ar vătămă prin aceasta întregul trup? Cu drept cuvânt că așa s'ar întâmplă. Tot așa și noi, dacă dragostea pe care datorim a o întinde asupra întregii biserici a lui Dumnezeu, o mărginim numai asupra unuia sau altuia, căci atunci ne vom vătămă cu desăvârșire și pe noi ca și pe aceia. Aceasta nu este dragoste, ci dihonie, shizmă și spărtură ce nu se mai poate astupă. Dacă s'ar smulge dela om unul din membre, negreșit că acel membru rupt este unit, sau mai bine zis constituie un întreg prin sine însuși, cu toate acestea însă tot rupt rămâne, fiindcă nu se poate uni cu trupul.

Ce folos dacă tu iubești grozav pe X? Aceasta este dragoste omenească, dar dacă nu este omenească, ci îl iubești pentru Dumnezeu, apoi atunci iubește pe toți deopotrivă, căci Dumnezeu a poruncit de a iubi și pe dușmani. Dacă însă el a poruncit de a iubi și pe dușmani, apoi cu cât mai mult încă pe cei ce nu ne-a supărat cu nimic? «Dar eu iubesc» zici tu, — însă nu iubești așa după cum voește el, sau mai bine zis, nu iubești de loc, căci când tu învinovățești pe fratele tău, îl pizmuești și îi dorești răul, cum îl iubești? «Dar, zici tu, eu nu fac nimic din acestea». Se poate, însă când auzi pe altul vorbindu-l de rău, când nu astupi gura celui ce bârfește, când crezi cele ce el spune, și nu l' mărghinești, atunci ce fel de dovadă de prietenie este aceasta? „Și se înmulțește, zice, dragostea a unuia fiecăruia dintre voi spre altul, atâta încât și noi singuri ne lăudăm întru voi în bisericile lui Dumnezeu“ (Vers. 4). In epistola dinainte el spune că în toate bisericile Macedoniei și ale Achaei s'au vestit despre credința lor „Incât, zice, nu trebuie să mai grăim noi ceva, că aceia spun de noi ce fel de intrare am avut la voi“ (I Thes. 1, 8. 9), iar aici zice: „Incât și noi singuri ne lăudăm întru

voi“. Ce este aceasta? Acolo zice: «nu au nevoie de învățatură din partea noastră», iar aici nu spune că «noi îi învățăm» ci «ne lăudăm și ne mândrim», ca și cum pare că ar zice: «dacă noi mulțămim lui Dumnezeu pentru voi, și ne lăudăm înaintea oamenilor, cu atât mai mult voi trebuie să o faceți aceasta pentru bunătățile ce le aveți. Dacă succesele voastre sunt pentru alții vrednice de laudă, apoi pentru voi sunt vrednice de jale? Să nu fie una ca aceasta».

„Incât și noi singuri întru voi, zice, ne lăudăm în bisericile lui Dumnezeu, pentru răbdarea voastră și credința voastră“. Aici el arată și timpul cel îndelungat ce trecuse dela creștinarea lor, căci răbdarea se învederează numai după un timp îndelungat, și nu în două trei zile. Și nu vorbește aici de o răbdare simplă, deși de altfel a nu se bucura încă de bunurile făgăduite răbdare se numește — însă aici el spune de o răbdare mai mare. Și care este acea răbdare? Acea din cauza persecuțiilor.

„Pentru răbdarea voastră, zice, și pentru credința voastră întru toate gonirile voastre, și necazurile care suferiți“. Așa dară îi trăiau veșnic în războaie de peste tot locul, așa dar dușmanii lor se încercau veșnic să îi vatăme, iar îi arătau o răbdare neclătită în toate acestea.

Rușineze-se toți acei, cari cu scopul de a se pune sub protecția oamenilor, dezertează din biserica lui Christos, și fug la credinți străine! Atunci, când deabea se făcuse începutul predicei, oameni săraci cari trăiau din munca zilnică, primiau lupta pentru evanghelie, înfruntau dușmănia celor mai învățați și mai însemnați din cetate, atunci când nici împăratul și nici vre-un altul dintre cei întâi, nu eră creștin, atunci când războiul eră în permanență și cu toate acestea îi ramâneau neclintiți în credință!

„Spre arătarea dreptei judecăți a lui Dumnezeu“ (Vers. 5). Privește cum li pune de față mângâierea. A spus mai înainte că mulțămim lui Dumnezeu, și că ne lăudăm și ne mândrim înaintea oamenilor; bune sunt și acestea, însă ceea-ce caută cel întristat, este de a scăpa de rele, și a fi pedepsiți cei ce i-au pricinuit relele. Când sufletul este slab, acestea

le caută mai cu seamă, iar dacă este filosof, nu caută astfel de lucruri. Dar ce înseamnă „spre arătarea dreptei judecăți a lui Dumnezeu“? Aici el lasă a se înțelege resplata ce o vor primi, și cei ce au făcut rele, ca și cei ce au pățimit rele, ca și cum pare că ar zice: «că atunci când voi veți fi încununăți, iar aceia pedepsiți, să se arate dreptatea lui Dumnezeu». În același timp îi și mângâie, arătându-li, că după ostenelele și sudoarea lor se vor încunună, după cuvântul dreptății. Mai întâiu însă pune ceea-ce-i importă pe dânșii, că deși cineva dorește mult a fi răzbunat, totuși mai înainte de orice rîvnește la resplata ostenelelor sale. De aceea și zice el: „Ca să vă învredniciți voi împărăției lui Dumnezeu, pentru care și pătimiți“. Așa dar, nu pentru că cei nedreptățiți sufăr dela cei mari, vor câștiga împărăția lui Dumnezeu, adevărat nu pentru aceasta se vor învrednici împărăției cerurilor, ci pentru că așa trebuie a intra în acea împărăție, după cum zice aiurea: „Că prin multe necazuri se cade vouă a intra întru împărăția lui Dumnezeu“ (Fapt. 14, 22).

„De vreme ce cu dreptate este la Dumnezeu a resplăti necaz celor ce vă necăjesc pre voi, și vouă celor necăjiți odihnă cu noi, întru arătarea Domnului Iisus din cer, cu îngerii puterii sale“ (Vers. 6. 7). Particula „de vreme ce“ aici este pusă în loc de „însă“, ceea-ce și noi facem când vorbim de lucruri prea cunoscute și mărturisite de toți; în loc să zicem «e foarte drept» zicem «de vreme ce». Deci dacă este drept din partea lui Dumnezeu de a resplăti, nu încapă îndoială că va resplăti. E ca și cum ar zice cineva: «dacă se interesează Dumnezeu de lucrurile din lumea aceasta, dacă se îngrijește, apoi de sigur că va resplăti». Și băgați seamă, că el nu pune această expresiune ca din propria sa părere, ci ca mărturisită de toți. E ca și cum ar fi zis: «dacă Dumnezeu urăște pe cei răi» ca astfel să silească pe auditori de a răspunde cu toții: «da, el urăște pe cei răi». Mai cu seamă niște astfel de voturi unanime sunt cu desăvârșire nediscutate, fiindcă știu cu toții că aceasta este drept. Si dacă aceasta este drept și înaintea oamenilor, apoi cu atât mai mult înaintea lui Dumnezeu.

„A răsplăti, zice, necaz celor ce vă necăjesc

pre voi, și vouă celor necăjiți odihnă“. Dar ce va să zică el? Răsplata este deopotrivă? Nicidecum, și privește cum prin cuvintele următoare o arată de grozavă pentru cei răi, și cum este de mare și de bună odihna celor buni. Iată încă și o altă mângâiere, că adecă atât în necazuri cât și la răsplata dânsii au de partași și pe apostoli. Pe cei ce au avut mii de succese în propagarea credinței, adecă pe apostolii Domnului, fericitul Pavel îi pune alătura de ii în primirea răsplăței. Apoi adaugă și timpul, iar prin descrierea ce o face li deșteaptă cugetele lor, și numai că doară nu li deschide cerurile cu cuvântul, într'atât de lămurit li prezintă ochilor lor venirea Domnului și răsplata faptelor. Apoi pune pe lângă dânsul oastea cea îngerească, și atât dela faptul în sine, cât și dela cele ce se vor petrece atunci li prezintă oarecum o icoană foarte vie, ca astfel dânsii să și redobândească puterile.

„Și vouă celor necăjiți zice, odihnă cu noi, întru arătarea Domnului Iisus din cer cu îngerii puterei sale. Cel ce în văpae de foc va da izbândă celor ce nu cunosc pre Dumnezeu, și celor ce nu ascultă evanghelia Domnului nostru Iisus Christos“ (Vers. 8). Dacă și cei ce nu ascultă de evanghelie vor da seamă, și vor fi pedepsiți, dar încă cei ce după ce au crezut și vă necăjesc pre voi, ce vor pătimi oare? Și tu privește înțelepciunea apostolului, că el n'a spus aici «cei ce vă necăjesc pre voi» ci „cei ce nu ascultă de evanghelie“, așa că «dacă nu pentru voi, apoi pentru el însuși vor fi depeșiți de necesitate» zice. Acestea le zice apostolul, pe deo parte pentru știința lor, că va trebui numai decât ca aceia să fie pedepsiți, că vor pătimi toate acestea pentru dânsii, eară pe de alta că ii vor fi cinștiți în ziua aceia. Cu alte cuvinte îi face pe dânsii să creadă că vor fi pedepsiți, în același timp încă să se și bucure, că aceia vor pătimi pentru toate necazurile ce li-au adus lor.

1) Toate acestea sunt zise cătră Thesaloniceni, însă

1) *Partea morală.* Noi trebuie a ni aminti pururea de judecată și de gheena, căci dacă gheena nu ni-ar aduce un mare folos, nu ne-ar fi amenințat Dumnezeu cu ea. De aceea cel ce o are pururea în minte, nici nu se teme de ea, și nici nu va păcătuî cu ușurință. (Veron.).

se potrivească a fi zise și nouă. Când suntem în neazuri și strâmtorări, acestea să le cugetăm în mintea noastră. Să nu ne bucurăm pentru pedeapsirea altora, ca și cum am fi fost rezbunați, ci să ne bucurăm că am scăpat noi de osândă și pedeapsă. Ce folos avem noi dacă alții vor fi pedepsiți? Să nu avem, vă rog, astfel de suflete. Să nu ne îndemnăm la fapta bună, numai în dorința de a câștiga împărăția cerurilor, căci omul virtuos nu este atras la fapta bună nici de frica gheenei, și nici de împărăția cerurilor, ci pentru înseși dragostea către Christos, după cum făcea Pavel. De cât noi, măcar așa gândindu-ne la bunătățile împărăției cerurilor, și la relele gheenei, măcar așa zic, să ne punem în regulă, și să ne dăscălim pe noi înși-ne, ca să pășim spre fapta bună. Când tu vezi ceva mare și bun în viața aceasta, gândește-te la împărăția cerurilor, și atunci nu vei mai prețui de loc asemenea lucruri; când vezi ceva groaznic și înfricoșat, gândește-te la gheena, și vei râde singur de frica unor asemenea lucruri, care numai copiilor pot să insufle spaimă. Când ești cuprins de pofta trupească, gândește-te la focul cel veșnic, gândește-te la pofta păcatului că nu este vrednică de nimic bun, și că păcatul nu are nici o plăcere. Dacă frica legilor pământești are atâta putere asupra noastră, încât ne oprește dela fapta cea rea, apoi cu atât mai mult amintirea celor viitoare, pedeapsa cea veșnică, osânda cea nesfârșită. Dacă frica de împăratul pământesc ne oprește dela atâtea rele, cu cât mai mult încă frica de împăratul ceresc.

Și cum oare putem să avem în noi o asemenea frică? Dacă necontenit vom asculta sfintele scripturi. Dacă la vederea unui mort, și ni se umilește cugetul, apoi cu atât mai mult dacă ne vom gândi la gheena și la focul cel nestins, dacă ne vom gândi la vermele cel neadormit. Dacă ne-am gândi într'una la gheena, nu am cădea iute în ea.

De aceea Dumnezeu ne-a amenințat cu osânda. Dacă nu am avea nici un folos gândindu-ne la ea, nu ne-ar fi amenințat Dumnezeu, însă fiindcă amintirea ei ni poate face mult bine, de aceea, ca pe o doctorie mântuitoare, a așezat-o în noi, adică în sufletele noastre. Așa dar să nu disprețuim folosul ce-l putem câștiga de aici, și ideia gheenei să o avem incontinuu cu noi, fie în ospete, fie la cină. Căci dacă conversația despre

mulțămirile trupești nu folosește sufletul cu nimic, ba încă îl face mai înrăutățit și mai josnic, apoi cea cu privire la lucruri triste și mâhnicioase îi taie orice poftă de fapte rele și necuvincioase, îl întoarce din calea cea abătută și îl îndreaptă. Cel ce convertează despre teatru și mimici, nu folosește sufletul cu nimic, ci încă mai mult îl aprinde și îl face mai rîvnitor spre rele. Cel ce se îngrijește de lucruri străine, și vorbește multe de toate, care n'au nici un raport cu datoria sufletului, de multe ori își bagă singur sufletul în primejdii, și îl nenorocește din această cauză. Pe când cel ce convertează de gheena, nici în primejdii nu va cădea, iar pe lângă aceasta și sufletul și îl va face mai înțelept. Poate că te-ai speriat de greutatea cuvintelor? Nu cumva oare dacă tu ai vorbit, apoi tu l-ai și aprins? Ori ai vorbi, ori n'ai vorbi, focul acela tot clocotește.

Vorbește incontinuu de gheena, ca să nu cazi în ea. Sufletul care se îngrijește de gheena, nu se poate ca să păcătuiască lesne, căci ascultă acea povață strălucită: „Adă-ți aminte, zice, de cele de pe urmă ale tale, și în veci nu vei greși“ (Sirach. 28, 6)¹⁾ Nu e cu putință ca un suflet care se teme de răspundere, să fie leneș, și să se lase a cădea în greșale, pentru că frica de pedeapsă îi stăpânește cugetul, și nu lasă ca să intre în el nimic pământesc. Dacă numai vorbind în treacăt de gheena și încă îl umilește, dar apoi când ideea aceasta îl stăpânește neconținut, oare nu-l va curăți mai bine ca orice foc? Nu atâta să ni amintim de împărăția cerurilor, pe cât de gheena, căci mai multă putere are frica de cât orice. Și știu că mulți poate ar fi disprețuit miile de bunătăți, dacă ar fi fost cel puțin scăpați de osândă; atât de mare este frica de pedeapsă. Chiar și astăzi sunt mulți cari zic: «mi-e deajuns să nu fiu pedepsit, să nu fiu osândit». Nimeni din cei ce au înaintea ochilor gheena nu va cădea în gheena, și nimeni din cei ce disprețuesc gheena, nu va scăpa de gheena. Precum se întâmplă chiar printre noi, că cei ce se tem de tribunale, nu

¹⁾ *Notă.* Pasajul din Sirach citat de Sf. Chrisostom este precum urmează: „Adă-ți aminte de cele mai de pre urmă, de stricăciune și de moarte, și încetează vrajba, și rămâi întru poronci“ (Sirach 28, 6). *Trad.*

vor fi pedepsiți de tribunale, pe când cei ce disprețuesc tribunalele, tocmai aceia sunt care sufăr pedeapsa tribunalelor, întocmai așa este și în cazul de față. Dacă Ninevitenii nu ar fi avut teamă de nimicirea lor, s'ar fi nimicit, dar fiindcă s'au temut, de aceea nu s'au nimicit. Dacă cei de pe timpul lui Noe s'ar fi temut de potop, nu s'ar fi prăpădit de potop. Tot așa și Sodomitenii dacă s'ar fi temut de pedeapsă, nu ar fi pierit prin foc.

Mare rău este iubiților, de a disprețui cineva amenințările. Cel ce disprețuește amenințarea, iute o va simți însuși. Nimic nu este atât de folositor, ca a converzà cineva despre gheena, căci aceasta îi face sufletul mai curat decât argintul. Ascultă ce spune Prorocul: „Că toate judecățile lui înaintea mea sunt, și îndreptările lui nu s'au depărtat dela mine“ (Ps. 17, 25). Și Christos vorbește incontinuu de aceasta, căci deși poate întristează pe auditor, totuși îi aduce un mare folos. De altfel așa sunt totdeauna lucrurile care folosesc; și doctoriile ca și hrana întristează la început pe bolnav, însă la urmă aduc folos. Dacă noi nu răbdăm greutatea cuvintelor, e văzut lucru că nu vom putea răbda nici scârbele rezultate din fapte. Dacă cineva nu suferă a i se vorbi de gheena, apoi e sigur, că dacă va fi o persecuție, nu va putea stă cu bărbăție contra focului, contra fierului.

Așa dar să exercităm auzul nostru, ca nu cumva să se moleșească, fiindcă purcezând din auz noi pășim spre fapte. Dacă ne deprindem a auzi lucruri înfricoșate, ne vom deprinde și de a suferi cele înfricoșate, ce ni s'ar întâmpla aici; dar dacă noi suntem atât de molatici, încât să nu putem suferi nici vorbele măcar, apoi cum ne vom găsi oare în fața faptelor? Nu vezi cum fericitul Pavel disprețuește toate cele de aici, cum trece cu vederea toate primejdiile ce veneau pe capul său, și nu le consideră nici măcar ca ispite? Și de ce oare? Fiindcă el pentru dragostea celor ce făceau voia lui Dumnezeu se deprinsese a disprețui gheena; fiindcă el pentru dragostea lui Christos nu consideră întru nimic gheena. Acest fericit în dorința ce avea ca toți să se mântuiască, disprețuia gheena, și noi, fiind vorba chiar de interesele noastre, să nu suferim nici măcar a auzi vorbindu-se?

Acum, iubiților, după ce ați auzit aceste puține

vorbe despre gheena, voi vă duceți, — însă vă rog, ca dacă este vre-o dragoste întru voi, apoi neconținut să aduceți vorba între voi despre aceasta. Cu nimic nu vă va putea vătăma, dacă nu vă va folosi, de și mai mult ca sigur că vă vor folosi astfel de conversații, căci la de acestea și sufletul se împacă. „Vorbele cele rele, zice, strică obiceiurile cele bune“ (I. Corinth. 15, 33), de unde urmează că vorbele cele bune folosesc, de unde urmează că vorbele cele înfricoșătoare cumintesc pe om. Sufletul nostru este ca ceara; dacă introduci în el vorbe reci, 'l-ai învârtoșat și 'l-lai petrificat, iară dacă îl deprinzi să audă vorbe calde și aprinse, 'l-ai muiat; muindu-l apoi, vei putea presă pe el orice vei voi, și vei putea tipări chiar icoana împărătească.

Deci, să ne astupăm urechile la vorbele cele zădarnice, căci asemenea vorbe sunt un mare rău, și dela dânsese vin toate relele. Dacă ni deprindem cugetul a fi băgător de seamă la cuvintele lui Dumnezeu, nu vom da atențiune la cuvinte de acelea, și nedând atențiune nu vor pătrunde în sufletul nostru cele rele. Cuvântul este cărarea ce duce la fapte, și dovada este, că noi mai întâiu auzim, apoi grăim, și în fine facem. Mulți oameni înțelepți, de multe ori după cuvinte uricioase au ajuns și la fapte uricioase. Sufletul nostru dela natura sa, nu este nici bun, și nici rău, ci devine bun sau rău numai din intențiune, sau mai bine zis din propria noastră voință. După cum pânza corăbiei, ori din ce parte ar bate vântul, duce corabia în acea direcțiune, sau mai bine zis, după cum cârma întoarce corabia și o îndreaptă spre direcțiunea cea mai prielnică, dacă vântul este prielnic, tot așa și cu cugetul omului. Dacă cuvintele ce le aude, au în ele cele bune, va călători pe marea vieții acestia fără primejdie, iară de vor avea cele contrare, de multe ori vor scufundă și cugetul și sufletul. Ceea-ce sunt vânturile pentru corăbii, tot aceleași sunt și cuvintele pentru suflete, căci prin cuvinte duci sufletul unde voești. De aceea cineva sfătuind zice: „Toată vorba ta să fie în legea celui prea înalt“ (Sirach. 9, 15).

De aceea vă rog, ca luând copiii chiar dela țîța mumei lor, să nu'i obișnuim cu povești băbești, ci încă din vârsta lor cea fragedă să se învețe, că este jude-

cată, că este pedeapsă, și aceste adevăruri să se întipărească în cugetul lor, fiindcă această frică înrădăcinată în ei de atunci, mari bunuri va da în viitor. Când sufletul învață din vârsta cea mai fragedă asemenea adevăruri, se cutremură gândindu-se la rău, și groaza aceasta nu ușor o poate îndepărta dela el, ci ca și un cal înfrânat bine, având în sine ideea gheenei, pășește regulat, și totdeauna va grăi cele folositoare, și nici tinereța, nici bogăția, nici lipsa de părinți, și nici altceva nu'l va putea vătăma, căci un asemenea suflet are în el puterea logică bine întărită, și în stare de a se împotrivi la toate ispitele. Cu astfel de cuvinte folositoare noi putem a ne pune în orânduială și pe noi înșine, și pe femei, și pe slugi, și pe copii, și pe prieteni, și chiar și pe dușmani. Cu astfel de cuvinte noi putem să tăiem multe păcate, putem să trăim mult mai bine în împrejurările nenorocite, decât în cele fericite. Și ca dovadă că este așa, spune-mi te rog: dacă te duci într'o casă unde se săvârșește nuntă, nu'i așa că pentru moment rămâi încântat și mulțumit de priveliștea de acolo, mai în urmă însă, după ce ai plecat te frământă în sine-ți de supărare, că nu ai și tu cele ce ai văzut acolo, — pe când dacă intri într'o casă unde este jelanie, chiar de ar fi aceia cei mai bogați oameni din lume, totuși când ieși de acolo ești stăpânit de altfel de sentiment, căci nu a intrat în sufletul tău boldul invidiei, ci gândindu-te la nimicnicia celor omenești, capeți de acolo o mare mângâere și încurajare în sărăcia ta, și aceasta te liniștește. Ai văzut acum din fapte, că bogăția nu este vre-un bun, și nici sărăcia vre-un rău, ci numai niște lucruri indiferente? Tot așa și în cazul de față: când tu converzezi despre plăcerile și dezmerdările trupești, mai mult amărăști sufletul tău, care poate nu are cu ce să se dezmerde, pe când dacă vorbești contra dezmerdărilor, și pui la mijloc ideea gheenei, lucrul te încântă și-ți aduce o mare mulțămire. Când tu te gândești, că dezmerdările trupești nu vor putea să ne apere cu nimic contra focului de acolo, nu le vei mai pofti niciodată, și când te mai gândești, că asemenea dezmerdări vor aprinde încă mai mult acel foc, apoi atunci nu numai că nu le vei pofti, ci chiar le vei respinge cu dispreț.

Deci, iubitorilor, să nu fugim de cuvintele despre gheenă, ca să fugim de gheena, să nu fugim de amin-

tirea osândeii, ca să nu fim osândiți. Dacă bogatul din evanghelie s'ar fi gândit la focul acela, nu ar fi păcătuit, însă fiindcă nu 'și-a amintit niciodată, de aceea a căzut în el. Spune-mi omule: urmând a sta la judecată înaintea lui Christos, tu vorbești de toate, și de aceea nu spui nimic? Când tu ai vre-o pricină înaintea judecătorului pământesc, nu numai ziua, ci și noaptea, în fiecare timp și în fiecare moment, alta nu mai grăești, ci veșnic te gândești și vorbești de acea judecată, și 'ți măsoari cuvintele ce ai a le spune, — și când tu ai a da samă înaintea judecătorului ceresc pentru întreaga ta viață, când vei avea răspundere de faptele tale, nu suferi chiar nici pe cei ce-ți amintesc de acea judecată? De aceea s'a și corupt totul, de aceea s'a resturnat totul pe dos, căci când avem vre-o judecată, și urmează a sta înaintea tribunalului ominesc, totul punem în mișcare, pe toți îi rugăm, neconținut ne îngrijim, și totul facem pentru acest scop, — iară când urmează a ne înfațoșa înaintea tronului lui Christos — și poate nu după mult timp — nu facem nimic nici pentru noi, și nici pentru alții, și nici măcar nu rugăm pe judecător! Deși el ni-a dat un termen lung pentru aceasta, și nu ne răpește chiar pe când ne găsim în toiul păcatelor, ci ne lasă ca singuri să ne dezbrăcăm de ele, iară bunătatea lui ca și filantropia nu părăsește de loc pe cei ce se întorc către dânsul, — totuși noi nu facem nimic, și de aceea și pedeapsa ni va fi mai mare. Dar să nu fie una ca aceasta!

De aceea vă rog, ca măcar de acum înainte să ne trezvim, măcar de acum înainte să avem gheena înaintea ochilor, și să ne gândim la răspunderea ce avem a da înaintea dreptului judecător, ca gândindu-ne la toate acestea, să fugim de păcat, și să ne îndeletnicim cu fapta bună, căci numai atunci vom putea a ne învrednici de bunătățile cele făgăduite celor ce'l iubesc pre dânsul, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia se cuvine slava și stăpânirea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA III

„Cari vor lua muncă peirea cea veșnică de la fața Domnului, și dela mărirea puterii lui, când va veni ca să se proslăvească întru sfinții săi, și să se facă minunat întru toți credincioșii în ziua aceea“ (Cap. 1, 9. 10).

Sunt mulți dintre oameni, cari speranțele lor cele bune nu le pun în depărtarea de păcate, ci în aceia că și închipuie că gheena nu este atât de grozavă, după cum se zice, ci cu mult mai blândă, și nu veșnică, ci trecătoare, și în fine filosofisază multe de acest fel. Eu însă, nu zic că este numai mai grozavă decât cea cu care suntem amenințați, ci încă cu mult mai grozavă, și pentru aceasta vă pot aduce ca dovadă cuvinte din multe locuri, din care ați putea să judecați înși-vă despre gheena. Dar astăzi eu nu voiu mai vorbi nimic de aceasta, căci e deajuns chiar frica ce o putem căpăta din cuvintele scripturei, deși poate nu putem dezvoltă bine sensul lor. Cum că gheena nu este trecătoare, ascultă pe Pavel care vorbește aici de cei ce nu cunosc pre Dumnezeu, și nici nu cred în Evanghelie: „că vor lua, zice, muncă peirea cea veșnică“. Dar ceea-ce este veșnic, cum poate fi trecător? „Dela fața lui Dumnezeu“, zice. Și ce înseamnă aceasta? Aici apostolul ni pune înainte cazul cel mai ușor. Fiindcă cei bogați se îngâmfă mult, apoi «nu trebuie, zice, multă osteneală, ci e de ajuns numai de a se înfătoșă ii și a fi văzuți de Dumnezeu, și de îndată cu toții vor fi aruncați în osândă». Singură prezența lui va fi pentru unia lumină, iară pentru alții pdeeapsă.

„Și dela mărirea puterii lui, zice, când va veni să se proslăvească întru sfinții săi, și să se facă minunat întru toți credincioșii, în ziua aceea“. Dumnezeu să se proslăvească? «Da, zice el, să se proslăvească întru toți sfinții săi». Cum? când cei ce se îngâmfă aici vor videa atunci pre cei prigoniți de dânșii, pre cei disprețuiți și batjocoriți, stând aproape de dânșul, atunci este slava lui, sau mai bine zis, și a lor, și a lui; — slava lui, pentrucă nu i-a părăsit, ci i-a ară-

tat încă mai străluciți, și slava lor, pentru că s'au învrednicit de atâta cinste. După cum bogăția lui este ca ii să fie credincioși, tot așa și slava lui este ca cei ce vor crede în el, să se bucure de bunătățile lui. Slava binelui stă în aceea, ca să aibă cui să împărtășască binefacerile sale.

„Și să se facă minunat, zice, întru toți credincioșii“, adică prin cei ce cred. Iată că și aici particula întru = ἐν, înseamnă prin = διὰ, căci printr'înșii el se arată minunat, când pre cei vrednici de jale și nenorociți, pre cei ce sufăr mii de rele, pre cei ce nu au schiopătat de loc în credință, îi ridică în atâta strălucire. Atunci se va arăta puterea lui, căci deși aici se părea că ii sunt părăsiți, totuși acolo se vor bucura de multă slavă. Atunci mai ales se va arăta toată slava și toată puterea lui Dumnezeu. Cum? „Pentru că s'a făcut credincioasă, zice, mărturia voastră întru voi, în ziua aceea, pentru care ne și rugăm totdeauna pentru voi“ (Vers. 11), adică când se vor aduce la mijloc cei ce au suferit mii de neazuri și supărări, cei ce au fost siliți de împrejurări ca să se abată dela credință, și totuși n'au cedat de loc, ci au crezut până la fine, atunci, zic, și Dumnezeu se slăvește, și aceia se slăvesc. „Mai înainte de sfârșit, zice, nu fericiți pe nimeni“ (Sirach. 11, 28). De aceea zice, că «în ziua aceea se vor arăta cei ce au crezut», adică atunci se va vedea folosul cel mare al credinței creștinești.

„Pentru care ne și rugăm totdeauna pentru voi, ca să vă învrednicească pre voi Dumnezeul nostru chemării, și să împlinească toată bunavoința bunătăței, și lucrul credinței întru putere“ (Vers. 11). Dar aici el spune, că Dumnezeu să-i învrednicească chemării; așa dar ii n'au fost chemați? N'au fost; drept care apostolul adaogă: „Și să împlinească toată bunavoința bunătăței“, fiindcă și cel cu hainele murdare a fost chemat la cină, însă n'a rămas în această chemare, ci tocmai din această cauză a fost scos afară. „Chemării“, adică chemării cei în camera de nuntă, fiindcă și cele cinci fecioare au fost chemate, căci zice: „Sculati-vă, iată mirele a venit“, și ele se pregătise, însă n'au intrat, fiindu-li

candelele stinse. Despre acea chemare spune el aici, și ea dovadă la aceasta este, că adaugă: „Și să împlinească toată bună-voința bunătății, și lucrul credinței întru putere“, cu alte cuvinte această chemare să o căutăm noi. Dar tu privește cu câtă liniște apostolul li temperează gândurile lor, căci pentru ca nu cumva din cauza laudelor ce li-a adus mai înainte îi să se mândrească, ca cei ce au avut succese mari, și să devină leneși spre fapta bună, li arată prin aceste cuvinte că li lipsește ceva, întrucât se află în această viață, ceea-ce de altfel spunea și Ebreilor, scriind: „Că încă n'ați stătut până la sânge, împotriva păcatului luptându-vă“ (Ebr. 12, 4).

„Toată buna-voință“ zice, adică toată mulțămirea, toată încredințarea, toată domerirea, ca și cum pare că li-ar zice: «ca să fie încredințarea lui Dumnezeu pentru voi, că nimic nu vă lipsește, ca să fiți așa, după cum voește el».

„Și lucrul credinței zice, întru putere“, adică răbdarea în prigoniri, adică să nu ne moleșim în persecuțiuni.

„Ca să se proslăvească numele Domnului nostru Iisus Christos întru voi, și voi întru el, după darul Dumnezeului nostru, și al Domnului Iisus Christos“ (Vers. 12). Mai sus a vorbit de slavă, și tot de slavă vorbește și aici; a spus că îi se vor slăvi, ceea-ce constituie o laudă pentru dânsii; a spus că vor fi părtași ai slavei acelia, și aceasta o spune și aici, căci proslăvindu-se stăpânul, se proslăvesc și servitorii lui. Cei ce slăvesc pre stăpânul, cu atât mai mult îi vor fi slăviți, și prin el însuși, și fără el, — căci necazurile și suferințele pentru Christos slavă se numesc, și peste tot tocul faptul acesta se chiamă slavă, și orice necinste am suferi, fie ea cât de mare, slavă se numește, căci prin aceasta noi devenim cu mult mai străluciți. Apoi arătând că și aceasta este tot a lui Dumnezeu, zice: „Dupre darul lui Dumnezeu și al Domnului nostru Iisus Christos“, adică că darul acesta el însuși ni l'a dat, ca astfel să se slăvească întru noi, și pre noi să ne slăvească întru el. Și cum ne slăvim noi întru el? Prin aceea că am fost

primit dela dânsul atâta putere, încât să nu ne încovoiem chiar în fața celor mai grozave suferinți. Așa dar când ispita se întâmplă, atunci deopotrivă se slăvește și Dumnezeu, și noi; pe el îl slăvesc fiindcă ne-a întărit atât de mult, iară pe noi fiindcă ne-am făcut vrednici de dânsul. Deci, toate acestea vin dela darul lui Dumnezeu.

„Și vă rugăm pre voi, fraților, pentru venirea Domnului nostru Iisus Christos, și a noastră adunare la dânsul, ca nu de grabă să vă clătiți voi din minte“ (Cap. 2, 1. 2). Când anume va fi învierea, nu a spus, iară că acum nu va fi, aceasta a spus'o. „Și a noastră adunare zice, la dânsul“. Nici aceasta nu e puțin lucru. Ai văzut cum și mângâerea o pune la un loc cu laudele, căci atunci Christos se va arăta împreună cu noi și cu toți sfinții? Ni vorbește aici despre învierea noastră la a doua venire, și despre adunarea la dânsul, căci acestea vor fi unite la un loc. După aceea li înalță cugetele lor, căci zice: „Ca nu degrabă să vă clătiți voi din minte“.

„Nici să vă spăimântați, nici prin duch, nici prin cuvânt, nici prin epistolie, ca și cum ar fi trimisă dela noi, cum că ar fi sosit ziua lui Christos“. Aici mi se pare că face aluziune la unia cari purtau o epistolă falsificată, dând'o ca a lui Pavel, cu scopul vădit de a'i înșelă, însă apostolul arătându-i li spune, că încă n'a sosit ziua Domnului. Și ca să nu se lase a fi amăgiți, el îi asigură prin ceea-ce li scrie: „Nu vă spăimântați, zice, nici prin duch nici prin cuvânt“, adică «chiar de ar avea duchul profeției cei ce vă spun de acestea, voi să nu credeți. Când eram la voi, acestea v'am spus, să nu vă abateți dela cele ce ați auzit și ați învățat».

„Nici prin duch“. Prin aceste cuvinte el numește pe prorocii mincinoși, cari ceea-ce spuneau, grăiau prin duch necurat, căci voind a fi crezuți, îi se încercau a înșelă pe auditor nu numai prin cuvinte probabile — aceasta de altfel o învederează și apostolul prin expresiunea: „Nici prin cuvinte“ — ei încă și printr'o epistolă falsificată ce conținea asemenea idei, și pe care o dădeau ca a lui Pavel. De aceea apostolul

deschizându-li ochii, a adăos: „Nici prin epistolie ca cum ar fi trimisă dela noi“. După ce în fine îi asigură din toate părțile, vine și expune și propria sa părere după cum urmează: „Să nu vă amăgească cineva pre voi nici într'un chip, că nu va veni până ce mai întâiu nu va veni apostasia, și se va arăta omul păcatului, fiul pierzării, împotivnicul, și care se va înălța mai pre sus de tot cel ce se zice Dumnezeu, sau închinăciune, așa încât să șadă el în biserica lui Dumnezeu ca un Dumnezeu, arătându-se pre sine cum că ar fi el Dumnezeu“ (Vers. 3. 4).

Aici el vorbește de antichrist, și dă pe față o mare taină. Și ce înseamnă „apostasia“? Sub acest cuvânt el numește pe antichrist, căci pe mulți îi va pierde și-i va abate dela credință, după cum zice și Christos: „Ca să amăgiască, de va fi cu putință, și pre cei credincioși“. (Math. 24, 24). Pe lângă aceasta îl mai numește și omul păcatului, căci și el va face lucruri înfricoșate, în același timp și pe alții va pregăti ca să facă asemenea lucruri. Il mai numește fiul pierzării, pentru că și el va fi pierdut, și totodată va pierde și pe alții. Dar cine va fi oare acel antichrist? Oare va fi Satană? Nicidecum, ci va fi un om oarecare, care va avea în el toată puterea și toată energia diavolului.

„Și care se va înălța mai pre sus de tot cel ce se zice Dumnezeu, sau închinăciune“. Așa dar acel antichrist nu-i va aduce la idololatrie, ci va fi un împotrivor lui Dumnezeu, care va desființa toate zeitățile (*πάντας καταλύσει τοὺς θεοὺς*), și va poronci de a fi el adorat în locul lui Dumnezeu, și va șede în biserica lui Dumnezeu, nu numai în acea din Ierusalim, ci în fiecare. „Arătându-se pre sine, zice, că ar fi el Dumnezeu“, adică nu spunând, nu grăind el aceasta, ci încercându-se de a dovedi prin fapte, pentru că va face lucruri mari, și va arăta semne minunate la cei amăgiți de el.

„Au nu vă aduceți aminte, că încă fiind eu la voi acestea am zis vouă“? (Vers 5). Ai văzut că neconținut se videa silit de a li vorbi, și a li reaminti

ceea-ce li spusese dejă? Iată că ii au fost auzit acestea și pe când el eră prezent, dar tot aceleași vorbe se vede silit de a li aminti din nou, după cum face și cu alte chestiuni. Așa de pildă în privința necazurilor ce vor avea, și de care ii auzise pe apostol vorbind, după cum zice: „Căci când am fost la voi am zis vouă mai înainte, că vom avea scârbe“. (I. Thes. 3, 4), și cu toate acestea ii uitase, așa că s'a văzut silit de a-i apăra din nou prin scris; — tot așa și despre venirea lui Christos ii auzise dejă, și cu toate acestea a trebuit ca să-i pună în orânduială prin epistolă. Așa dar, dacă el li amintește acum, apoi nu li spune nimic strein și neștiut de dânșii, ci tot aceea ce pururea li-a spus.

¹⁾ După cum cultivatorii de pământ nu lasă în pace pentru vecie semințele ce le-au aruncat odată în pământ, ci le răscolesc de multe ori, căci dacă de pildă nu vor grăpă brazdele, ca astfel să astupe semințele aruncate, apoi atunci acele semințe vor deveni pradă pasărilor, — tot așa vom păți și noi, dacă nu vom căuta neconținut ca să astupăm bine ceea-ce odată am aruncat în mintea noastră, căci atunci totul am aruncat în vânt. Căci și aici diavolul le răpește, și lenea noastră pierde totul, și aici soarele le usucă, ploaea le mîlește, și aici spinii și ciulinile vor înăduși semințele cele bune. Astfel fiind, nu e de ajuns ca să credem, că odată semințele aruncate, noi am scăpat de orice greutate, ci se cere multă îngrijire din parte-ni, ca să alungăm paserile cele răpitoare, să scoatem spinii și ciulinile, să scoatem petrele cele multe, și să luăm măsuri de a împedea tot ceea-ce le-ar putea vătăma. Dar fiind vorba de pământ, de sigur că totul atârnă dela cultivator, căci pământul este neînsuflețit, și prin urmare gata de a pătimi orice, — pe când nu tot așa se petrece cu pământul cel duhovnicesc, unde nu totul atârnă de dascăl, ci, dacă nu mai mult, apoi cel puțin pe jumătate atârnă de discipuli. Treaba noastră a dascălilor este de a arunca semințele, dar și a voastră este de a astupa bine în mintea voastră cele vorbite, de a arăta prin fapte roadele voastre, și de a smulge din rădăcină spinii ce răsar. Bogăția de sigur că este un spine grozav, care nu

¹⁾ *Partea morală.* Contra celor ce se îmbogățesc, și că în biserică trebuie cineva să intre cu mult respect și evlavie, și cu băgare de samă să asculte la cele ce se citesc. (*Veron*).

produce nici un rod, e urît și displăcut la vedere; un spine ce nu se poate întrebuința la nimic, un spine ce provoacă durere celor ce se ating de el, un spine care nu numai că nici el nu are nici un rod, dar împiedică încă și alte plante de a înverzî și a face rod.

Astfel este bogăția, căci și ea nu numai că nu face rod niciodată, dar încă și împedecă pe cei ce vor a avea un asemenea rod. Spinii sunt hrana cămililor, hrana focului, și nu sunt buni la nimic alta. Tot așa este și bogăția, de nimic nu e bună, decât a înfierbânta doară cuptorul patimilor, de a aprinde ziua miază mare sufletul ca și un cuptor, de a hrăni patimele cele dobitocești, ca de pildă răzbunarea, mânia, urgia și altele de acest fel. Intocmai așa este și cămila, ce, după cum am zis, se hrănește cu spini. Se spune de cătră cei ce se îndeletnicesc cu astfel de lucruri, că nici unul dintre animale nu este atât de tare la mânie, atât de îndărătnic și răzbunător ca cămila. Tot așa este și bogăția, căci și ea hrănește patimile cele dobitocești ale spiritului, în timp ce pe cele logice le înțapă și le rănește, ca și spinii. Aspră este această buruiiană (spinele), și răsare fără a fi semănată de cineva. Dar să vedem cum și în ce loc răsare, ca să o tăiem și să o smulgem din rădăcină: ea totdeauna răsare în locurile cele râpoase, în locurile petroase, în locurile cele uscate, unde nu este umezeală de loc. Ei bine, tot așa este și bogăția, sau mai drept vorbind pofta de bogăție; și ea este o buruiiană aspră și sălbatecă, și ea răsare automat ca și spinele. Când cineva este aspru și sălbatec la inimă, când inima îi este uscată și fără pic de umezeală, adecă când este nemilostiv, atunci buruiiana aceasta răsare în el ca și spinii. Dar cultivatorii de pământ când voiesc a scoate spinii, nu o fac aceasta cu ferul, ci cu focul, căci numai prin foc pot să scoată toată răutatea din pământ. Nu este de ajuns numai de a tăia spinii din fața pământului și rădăcina lor să rămână în pământ, precum nu e de ajuns nici numai de a scoate rădăcina, căci chiar și atunci tot mai rămâne în pământ ceva din răutatea lor, după cum și o boală molipsitoare mai lasă ceva urme în trupul omului, — ei este neapărată trebuință de a li da foc din toate părțile, căci atunci prin ferbințeală se va evaporă și uscă toată umezeala, ce întâmplător ar fi la rădăcină, și ești sigur că nu vor mai răsări. După cum ventuza

aplicată pe trupul omului, atrage la sine toată răutatea, tot așa și focul atrage la sine toată răutatea spinilor, totul arde și nimicește, și curăță pământul.

Dar de ce oare v'am spus eu acestea? Pentru aceea, iubitorilor, că noi din toate părțile trebuie a scoate din inima noastră orice dragoste și orice afecțiune către bogăție. Avem și noi la îndemână un foc, care să scoată toată răutatea ei din sufletul nostru, voi să zic focul duchului sfânt. Când noi o vom atinge cu acest foc, nu numai că vom arde spinii, ci vom putea chiar să uscăm bine orice umezeală și orice suc ar avea în ei, căci de altfel dacă vor fi înțepenii tare, totul va fi în zadar. Căci tu privește: a intrat aici în biserică un bărbat bogat, sau o femeie bogată, și iată că nu se îngrijește cum să asculte cuvintele lui Dumnezeu, ci cum să se pună în evidență, cum să stea mai samfaroană, mai mândră, cum să întreacă pe toate celelalte prin hainile ei cele luxoase; privește-o apoi cum ea și prin gesturile ce le face, și prin privirea ochilor, și prin pașii săi, și în fine cum prin toate mișcările sale se străduiește de a se arăta mai gravă și mai de respectat decât celelalte, și cum toată grija ei nu este decât: a văzut-o oare X sau Y? Oare a admirat-o? Oare a fost ea frumos împodobită? Oare nu i s'au feștelit hainele? Oare nu i s'a rupt? Privește, zic, cum toată grija ei, nu se încheie decât la asemenea nimicuri. Tot așa intră și bărbatul bogat, căci și el voeste a se pune în evidență față de cei săraci, voeste să-i bage în groază prin îmbrăcămintea hainelor și prin slugile cele multe ce le are după dânsul, care și împing în dreapta și în stânga pe cei din biserică, ca să facă loc stăpânului lor. Deci unul ca acesta, din marea lui mândrie, nu catadicsește nici măcar aceasta să facă — adecă să-și deschidă singur loc prin mulțime — căci fiind foarte îngâmfat nu se înjosește la așa ceva, ci permite slugilor ca să facă aceasta. Inșă cel ce îngăduie a se comite această necuviință, dă dovadă sigură de niște moravuri necuviințioase și stricate. Apoi luându-și locul în biserică, imediat îi vin în minte toate grijile casnice, care-l trag din toate părțile, pe când mândria ce-i stăpânește spiritul se revarsă peste toți, ca și un puhoiu! Crede, sermanul, că dacă a intrat în casa lui Dumnezeu, apoi a făcut-o mai mult de hatâr, mai mult ca o grație adusă nouă și poporului, și poate chiar lui Dumnezeu! Deci,

un astfel de om îngâmfat cum oare va fi cu putință de a se vindeca vreodată?

În adevăr, spune-mi te rog: dacă cineva s'ar duce la doctor, și n'ar căuta ca el să capete grația doctorului, ci închipuindu-și că el este care face hatârul doctorului, și lăsând la o parte scopul ducerii sale, s'ar ocupa de haine, oare ieșind de acolo căpătat-a el vre-un folos? Eu nu cred. Dar dacă voiți, eu vă voi spune și cauza acestui rău: oamenii aceia își închipue că venind în biserică au venit la noi; îi nu bagă samă și nu înțeleg că intră aici înaintea lui Dumnezeu, și că el este care li vorbește. Când cetățul se ridică și zice: „Acestea zice Domnul“, iară Diaconul stând, astupă gura tuturor prin expresiunea „să luăm aminte“, apoi n'o face aceasta în cinstea cetățului, ci în cinstea celui ce vorbește prin acela tuturor. Dacă cei mândri și înfumurați ar cunoaște că Dumnezeu este cel ce vorbește prin profet, toată mândria ar lepăda-o dela îi. Dacă de pildă li vorbesc căpiteniile cetății, și încă nu li se îngăduie de a nu fi cu băgare de samă, apoi cu atât mai mult nu este permis când vorbește Dumnezeu. Noi, iubiților, suntem servitori ai lui Dumnezeu, noi nu vorbim ale noastre, ci ale lui Dumnezeu; pe fiecare zi se aud cetindu-se epistole trimise din cer. Spune-mi, te rog: dacă ar veni cineva acum, față fiind voi toți, dacă ar intra, zic, aici, încins cu încingătoare aurită și ridicând în mâna sa o hârtie, ar spune scuturând'o într'una că este trimisă din partea împăratului, și că i s'a poroncit de a o purta prin toată cetatea, și a pune în cunoștință pe toți de poronca împărătească, oare nu cu toții v'ați întoarce către acel comis al împăratului? Oare nu ați fi cu băgare de seamă la ceea-ce citește în acea scrisoare? Oare nu ați lua samă, fără să vă poroncească diaconul, și n'ați face tăcere? Eu cred că da, căci chiar am auzit de multe ori cetindu-se aici epistole împărătești. Apoi dacă ați fi cu băgare de samă când ar veni cineva din partea împăratului, oare când vine profetul ca trimis de Dumnezeu, și ni vorbește despre cele din ceruri, să nu se găsească nimeni a fi cu băgare de samă la cele ce spune? Sau poate că nu credeți, că cele vorbite sunt din partea lui Dumnezeu? Aceste epistole, iubiților, sunt trimise de Dumnezeu.

Deci, iubitorilor, să intrăm în biserică cu tot respectul cuvenit, și să ascultăm cu frică și sfială cele ce se vorbesc aici. «Dar dacă intru, zici, în biserică, și nu aud pe cineva vorbind»? Aceasta a stricat și a pierdut totul. Ce nevoie este de vorbitor? Decât și nevoie aceasta ni vine tot din cauza trândăviei noastre. Și de ce este nevoie de omilie, sau voroavă în biserică, pe cât timp totul din sf. scriptură este lămurit, totul este drept, și toate cele trebuitoare nouă sunt arătate acolo? Dar fiindcă sunteți auditori ai dezmerdărei, de aceea cereți omilii, cereți predici frumoase și încântătoare. Spune-mi, te rog: Vorbit-a Pavel cu fală? Intrebuintat-a el vuet mult în cuvintele sale? Și cu toate acestea Pavel a întors lumea întreagă din calea rătăcirii! Cu ce fel de fală a vorbit Petru, el care era în totul necărturar? «Dară, zici tu, nu știu cele ce sunt în scripturi». Și pentru ce nu le știi? Nu cumva sunt scrise ebreeste? Nu cumva latinește? Nu cumva în alte limbi streine? Oare nu sunt scrise în limba greacă? «Dară, zici, sunt întunecate și nu destul de lămurite cele din sfânta scriptură». Și ce nu este lămurit? Oare nu sunt acolo istorii? Așa dar pe cele lămurite le știi, ca să ai nevoie a întreba despre cele nelămurite? În scripturi sunt mii de istorii, deci spune-mi una din ele; însă nu-mi vei spune. Prin urmare toate acestea nu sunt decât pretexte și vorbe goale. «Dar, zici, în fiecare zi se aud în biserică aceleași și tot aceleași». Dar ce? Oare la teatru nu auzi tot aceleași? Oare în ipodromii nu tot aceleași le vezi? Oare lucrurile toate nu sunt tot aceleași ca și ieri, și ca și mâine? Oare soarele ce răsare pururea, nu este tot același? Oare nu întrebuintăm tot aceleași mâncări pentru hrana noastră? Ași voi să aflu dela tine: fiindcă spui că în fiecare zi auzi în biserică tot aceleași, apoi spune-mi, te rog, al cărui Profet este pasajul ce se cetește, al cărui apostol, sau din care anume epistolă? Nu poți răspunde, căci ți se pare că auzi ceva străin. Deci, când îți place a te lenevi, zici că aceleași se spun în biserică, iară când ești întrebat, tu te găsești ca și cum n'ai fi auzit nici odată. Dacă sunt aceleași, ar trebui să le știi, și totuși tu nu știi nimic.

De plâns și de jelit sunt asemenea pretexte, și cu adevărat că sunt vrednice de jelit, căci după cum zice Prorocul: „In zadar lucrătorul de argint mai to-

pește argintul" (Ierem. 6, 29). Tocmai pentru aceasta trebuie a fi cu băgare de samă, pentrucă sunt tot aceleași, de vreme ce nu ni pricinuește nici o obosală, și fiindcă nu spunem nimic străin, nimic schimbat. Dar ce? Dacă cele din scripturi sunt aceleași, iară cele ce noi vorbim nu sunt aceleași, ci spunem totdeauna lucruri streine, cel puțin sunteți cu băgare de samă măcar la acestea? Cătuși de puțin, pentrucă dacă vă zicem: de ce nu țineți minte măcar acestea? voi îndată răspundeți: «odată am auzit vorbindu-se de aceasta, și cum putem să ținem minte?» — iară dacă vă zicem: la acelea de ce nu dați atențiune? voi răspundeți «pentru că vorbești aceleași», și prin urmare toate pretextele voastre nu sunt izvorâte decât din lene.

Dar cu asemenea pretexte nu vom putea să scăpăm pentru vecie, ci va veni timpul când vom plânge și suspină în zadar; ceea-ce să nu fie! Fie, deci, ca noi să ne căim aici, să dăm atențiune celor ce se spun în biserică, să le ascultăm cu toată evlavia și respectul cuvenit, ca astfel să ne îndemnăm la săvârșirea faptelor bune, și să ducem viața aceasta cu vrednicie, căci numai așa ne vom învrednici de bunătățile cele făgăduite celor ce-l iubesc pe dânsul, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IV

„Și acum ce îl oprește știți, ca să se arate el în timpul său. Că iată taina fără de legei se lucrează, numai cel ce oprește acum, până se va lua din mijloc; și atunci se va arăta acel fără-de-lege, pe care Domnul îl va omorî cu duchul gurei sale, și-l va pierde cu arătarea venirii sale, a cărui venire este dupre lucrarea satanei" (Cap. 2, 6—9).

Cu drept cuvânt ar putea întrebă cineva, ce anume este ceea „ce-l oprește“, și după aceasta să cunoască

de ce Pavel vorbește atât de întunecat aici? Așa dar ce este aceea ce-l oprește de a se arăta acum? Unii spun că aici se vorbește de charul Duchului, iară alții zic că e vorba de stăpânirea Romanilor, și cu acești din urmă mă unesc și eu. Și de ce? Pentrucă dacă ar fi voit să spună de charul duchului, nu ar fi spus atât de întunecat, ci pe față, de vreme ce acel char și astăzi predomină pe apostol, ca și pre toți credincioșii. De altfel, dacă charul duchului ar fi lipsit dintre ii, după cum lipsiă mai înainte, ar fi trebuit ca apostolul să se ducă în persoană la dânșii, după cum făcea în asemenea cazuri. Dar fiindcă el face aici aluziune la stăpânirea Romanilor, cu drept cuvânt a spus'o aceasta atât de întunecat, căci nu a voit a se expune și pe dânșul ca și pe ii la dușmăniile prisoselnice și la primejdii nefolositoare. Dacă ar fi spus, că puțin după aceea, împărăția Romanilor se va surpă, de'ndată l'ar fi nimicit și pe el ca primejdios, și pe toți creștinii, ca revoltători ai ordinii publice. Și nu a zis că aceasta se va întâmpla iute, deși de altfel neconținut aceeași spune, însă ce? „Ca să se arate el în timpul său“, zice :

„Că taina fără de legei se lucrează“. Aici el face aluziune la Neron, ca fiind tip al lui antichrist, căci și el voiă a fi crezut de Dumnezeu. Și bine a zis apostolul „taina“, adecă nu pe față, ca acela (antichrist), și nici așa de nerușinat ca el, ci pe ascuns. «Dacă mai înainte de timpul acela s'a găsit, zice, un bărbat, care în privința răutății nu era mai pre jos de antichrist, ce lucru de mirare dacă și acesta va fi tot așa de rău»? Și privește că apostolul nu l' numește pe față, și aceasta nu din cauza fricei ce ar fi avut de Neron, ci mai mult ca să ne învețe pre noi, ca să nu ne băgăm în primejdii zadarnice, dacă aceasta nu o cere nimic grabnic. Tot așa face și în cazul de față, unde pe lângă expresiunea de mai sus adaogă mai departe: „Numai cel ce oprește acum, până se va lua din mijloc“, adecă, când împărăția Romanilor se va lua dela mijloc, atunci va sosi și acela. Și cu drept cuvânt zice aceasta, căci pe câtă vreme stăpânește frica de împărăția aceasta, nimeni nu va îndrăzni a se mândri și a se înălța atât de mult, dar când împărăția va lua sfârșit, atunci și acela, odată cu anarhia, se va arunca și se va încerca

să răpească și stăpânirea oamenilor, și stăpânirea lui Dumnezeu. După cum și mai înainte de aceasta au luat sfârșit și alte împărății, ca de pildă împărăția Medilor care a fost desființată de Babiloneni, cea a Babilonenilor de Perși, cea a Perșilor de Macedoneni, cea a Macedonenilor de Romani, tot așa și aceasta va fi desființată de antichrist, iară acela de Christos, căci nu va putea stăpâni de loc. Toate acestea ni le pune înainte Prorocul Daniil cu multă claritate. „Și atunci, zice, se va arăta acel fără-de-lege“, — dar după aceasta? Mângâerea este aproape, căci zice: „Pe care Domnul îl va omori cu duchul gurei sale, și-l va pierde cu arătarea venirii sale, a căruia venire este duple lucrarea satanei“. Precum se întâmplă cu focul, căci deabea se ridică para, și miclele insecte și pier mai înainte încă de a se atinge de ele, tot așa va fi și atunci, căci nelegiuitul va pieri numai la arătarea lui Christos, și numai după cuvântul, sau mai bine zis, după poronca ce va da. E deajuns ca Christos să fie de față, și imediat toate acestea se vor nimicî; numai înfățișându-se el, și de 'ndată minciuna va fi resturnată.

Mai departe apoi arată cine este acesta „a căruia venire este duple lucrarea satanei“, căci adăogă: „întru toată puterea, și semne și minuni ale minciunei“. Acestea le-a prezis apostolul, ca nu cumva îi să fie înșelați atunci, — adecă că acel nelegiuit va arăta o mare putere, însă nimic nu va fi adevărat, ci totul pentru înșelăciune. „Și minuni, zice, ale minciunei“, adecă minuni înșelătoare, sau minuni care se sfârșesc în minciună.

„Și întru toate amăgirea nedreptăței, întru cei peritori“ (Vers. 10). «Dar, zici tu, de ce oare va îngădui Dumnezeu ca să se facă aceasta, și care anume este iconomia faptului? Care poate fi folosul venirii aceluia, dacă acea venire este spre vătămarea neamului ominesc»? Nu te spăimântă, iubitule, ci ascultă bine ceea-ce spune apostolul: „întru cei peritori“, zice, adecă numai într'aceștia va avea putere, adecă puterea lui se va mărgini numai într'aceștia, cari chiar de nu ar fi venit el, tot nu ar fi crezut. Care e câști-

gul? Acela că chiar acei peritori nu vor mai avea ce zice, de vreme ce li se va astupă gura. Și cum aceasta? Apoi chiar dacă a venit acela, și dacă nu ar fi venit, îi tot nu ar fi crezut în Christos, — prin urmare venirea lui este spre peirea lor. Ca să nu zică îi: «apoi fiindcă Christos se numea pe sine Dumnezeu — deși nicăire n'a spus aceasta pe față, dar cei după dânsul au predicat despre dumnezeirea lui — de aceea n'am crezut în el, și fiindcă noi am auzit că unul este Dumnezeu, din carele sunt toate, de aceea n'am crezut lui». Deci tocmai acest pretext îl va resturna antichrist prin venirea lui, căci când va veni acela, și nu va poronci nimic sănătos, ci totul va fi nelegiuit, iară îi se vor ademeni numai din semnele și minunile cele înșelătoare, și vor crede în el, prin aceasta li se va închide gura. «Dacă n'ai crezut lui Christos, apoi cu atât mai mult nu trebuiă să crezi lui antichrist, căci acela zicea că este trimis de Tatăl, iară acesta cu totul din contra». De aceea și zicea Christos: „Eu am venit întru numele Tatălui, și nu m'ați primit, iară acela va veni întru numele său, și-l veți primi pre el“ (Ioan 5, 43). «Dar am văzut la el semne și minuni multe» vor zice poate; însă și Christos a făcut multe și mari minuni, și prin urmare trebuiă ca să credeți lui. Despre acela multe s'au spus mai 'nainte, că este fără-de-lege, că este fiul pierzării, că venirea lui este după lucrarea satanei, pe când despre Christos cu totul din contra, că este mântuitor, și că va aduce mii de bunuri.

„Pentru că dragostea adevărului n'au primit îi, ca să se mântuiască. Pentru aceea va trimite lor Dumnezeu lucrarea înșelăciunii, ca să crează îi minciunii, ca să se judece toți cari n'au crezut adevărului, ei au binevoit întru nedreptate“ (Vers. 11. 12). Nu a zis «ca să se osândească» ci „ca să se judece“, adică să stea înaintea tribunalului celui înfricoșat, ca să fie îi fără nici un cuvânt de îndreptare. Prin expresiunea „dragostea adevărului“, el înțelege pe Christos. „Pentru că dragostea adevărului n'au primit îi, ca să se mântuiască“. Amândouă erau în persoana lui Christos, — și iubind pre oameni, și pentru lucruri adevărate — și deci pentru

amândouă acestea el a venit. „Ci au binevoit întru nedreptate“, căci antichrist va veni spre vătămarea oamenilor, nedreptățindu-i. Ce nu va face el atunci? Totul va pune în mișcare, totul va tulbură, și prin poroncile ce le va da, și prin groaza ce va răspândi. Înfricoșat și groaznic va fi în toate privințele, și prin puterea, și prin cruzimea, și prin poroncile lui cele nelegiuite. Însă nu te spăria, căci puterea lui se va mărgini în cei peritori. De altfel tot atunci va veni și Elie, însă venirea lui va fi pentru siguranța și apărarea credincioșilor. Despre venirea lui Elie spune și Christos, căci zice: „Elie va veni mai 'nainte, și va așeza toate“ (Math. 17, 11), sau și aiurea, unde vorbește de Ioan: „Cu puterea lui Elie“, zice, deși Ioan nu a făcut semne ca Elie, și minuni, după cum și evanghelistul zice: „Că Ioan n'a făcut nici un semn, iară toate câte a zis Ioan pentru acesta, adevărate au fost“ (Ioan 10, 41). Dar cum oare Ioan trebuiă a veni cu puterea lui Elie? Adecă aceiași slujbă avea a îndeplini, ca și Elie, căci precum el a fost înainte mergătorul celei întâi veniri, tot așa și Elie va fi înainte mergătorul celei de a doua și slăvitei veniri, și spre aceasta este rezervată venirea lui.

Deci să nu ne înfricoșăm, iubiților, căci apostolul mai mult a zguduit oarecum cugetul auditorilor, și nici de cum n'a lăsat să se înțeleagă că cele ale lumii aceștia sunt rele, ci că sunt vrednice de mulțămire. De aceia a adaos: „Iară noi datori suntem totdeauna a mulțămi lui Dumnezeu pentru voi, fraților iubiți de Domnul, căci v'a ales pre voi Dumnezeu din început spre mântuire, întru sfințenia ducului, și întru credința adevărului“. Cum i-a ales spre mântuire? Sfințindu-i prin ducul. Acestea sunt cele esențiale spre mântuirea noastră: nici decât însă, dela faptele sau succesele noastre, ci numai prin credința adevărului. Iată că și aici particula „întru“ este în loc de „prin“, adecă prin sfințirea ducului, prin credința adevărului.

„La care v'a chemat pre voi prin evanghelia noastră, spre câștigarea slavei Domnului nostru Iisus Christos“ (Vers. 14). Nici aceasta nu e

puțin lucru, dacă Christos consideră mântuirea noastră ca slavă a sa. Slava celui filantrop este ca mulți să se mântuiască. Așa dar, mare este Domnul nostru și minunat foarte, dacă dorește atât de mult mântuirea noastră, încât ni trimite și pe Duchul sfânt ca să lucreze la sfințirea noastră!

Dar de ce oare n'a spus mai întâiu de credință, ci de sfințenia duchului? Pentru că și după sfințenie noi avem mare nevoie de ea, ca să nu ne clătinăm din locul în care ne găsim. Ai văzut cum el arată că nimic nu este al lor, ci totul al lui Dumnezeu? „La care, zice, v'a chemat pre voi prin evanghelia noastră, spre câștigarea slavei Domnului nostru Iisus Christos“.

„Drept aceea, fraților, stați și țineți predaniile, care v'ați învățat prin cuvânt, ori prin epistolia noastră“ (Vers. 15). De aici se vede lămurit, că nu toate li predă lor prin epistolă, ci multe li se predă și din gură, însă și acestea ca și acelea sunt vrednice de credință. Așa dar și predania bisericeii, adică tradițiunea nescrisă, transmisă din generație în generație, noi o credem vrednică de credință. Tradițiune este, și deci nu cere nimic mai mult. Mai arată aici, că erau mulți de acei ce se clătinase din credința cea adevărată.

„Și însuși Domnul nostru Iisus Christos, și Dumnezeu și Tatăl nostru, care ne-a iubit pre noi, și ni-a dat mângâiere veșnică, și nădejde bună prin dar, să mângâie inimile voastre, și să vă întăriască pre voi întru tot cuvântul și lucrul bun“ (Vers. 16. 17). Iarăși rugăciune unită cu mângâiere, căci aceasta va să zică de a ajuta cu adevărat.

„Care ne-a iubit pre noi, zice, și ni-a dat mângâiere veșnică, și nădejde bună prin dar“. Unde sunt acum cei ce înjosesc pe fiul, pentru că la taină botezului fiul este pus după Tatăl? Iată că aici e cu totul din contra. „Cel ce ne-a iubit pre noi, zice, și ni-a dat mângâiere veșnică“. Și care este acea mângâiere veșnică? Nădejdea celor viitoare. Ai văzut cum el deșteaptă cugetul lor, punând în șirul

rugăciunii și dovezile de îngrijirea cea nespusă a lui Dumnezeu? „Să mângâie, zice, inimile voastre, și să vă întărească pre voi întru tot lucrul bun“, adică prin tot lucrul și prin toată fapta bună. Aceasta este mângâierea creștinilor, de a face tot ceea-ce este bun și plăcut lui Dumnezeu. Vezi încă, și cum li înfrânează gândurile lor prin expresiunea: „care ni-a dat mângâiere și nădejde bună prin dar“, și cum în acelaș timp li dă speranțe bune pentru cele viitoare. Dacă el ni-a dat atâtea daruri acum, apoi cu atât mai mult ni va da cele viitoare. «Eu, zice, am spus așa, dar totalul este al lui Dumnezeu» „Să vă întărească“, adică să vă asigure ca să nu vă clătiți, sau să vă abateți, căci aceasta atârnă nu numai de dânsul, ci și de noi. Așa dar expresiunea „să vă întărească“ este zisă și cu privire la credință, și cu privire la fapte, căci aceasta este mângâiere adevărată. Când cineva nu ce clintește din credință, ori și ce ar pătimi, totul suferă cu bunăvoință, — dar dacă cugetul său se clatină, nimic bun și nobil nu va mai face în viitor. Unul ca acesta este ca și luptătorul din stadiu, care nefind bine pregătit i se slăbesc mâinile la un moment dat, și atunci sufletul lui se clatină, căci a pierdut speranța că va putea face ceva bun în viitor.

„Rugați-vă, fraților, pentru noi, ca cuvântul Domnului să curgă și să se mărească ca și întru voi“ (Cap. 3, 1). Apostolul s'a fost rugat pentru dânsii mai înainte, ca Dumnezeu să-i întărească, iară aici cere dela dânsii ca și ii să se roage lui Dumnezeu pentru el, nu ca să nu se primejduiască în predica evangheliei, căci spre aceasta eră pus, ci „ca cuvântul Domnului să curgă și să se mărească, zice, ca și întru voi“, — ba încă cererea sa o însoțește de laude la adresa lor, căci zice: „ca și întru voi“.

„Și ca să ne izbăvim de oamenii cei răi și vicleni, că nu este a tuturor credința“ (Vers. 2). Aici arată și primejdiile sale, însă mai cu seamă pe dânsii îi încurajază. „De oamenii cei răi, zice, și vicleni, că nu este a tuturor credința“. Așa dar el vorbește aici de acei ce'l contrariau în predica evangheliei, de cei ce se împotriviau și războiau cre-

dințele religioase, căci aceasta lasă a se înțelege prin expresiunea „nu este a tuturor credința“. Nu mi se pare, deci, că el face aici aluziune la primejdii, ci la acei ce-l contrariau și-l împedecau în predica cuvântului, ca de pildă Alexandru făurarul, despre care spune: „că foarte a stătut în potrive cuvintelor noastre“ (II. Timoth. 4, 15). Adecă, că sunt și de aceia cărora nu li aparține credința, ca și cum vorbind cineva de moștenirea părintească, ar zice că nu fiecăruia dintre fiii împăratului este dat de a se urcă pe tronul împărătesc. Tot aici apostolul li 'nalță cugetele și inimile lor, căci atâta curaj aveau ii cătră Dumnezeu, încât puteau și pe dascălul lor să'l scape de primejdii. și în același timp să-i înlesnească și predica cuvântului.

¹⁾ Deci și noi, iubiților, aceleași zicem. Nimeni dintre voi să nu mă judece de ușurință, și nici dintr'o umilință nemăsurată să mă lipsească de un ajutor atât de mare. Și nici nu o spunem aceasta cu același gând, cu care a spus Pavel, căci el voind a încuraja pe discipuli, li spunea ca să se roage pentru dânsul, pe când noi facem aceasta voind a ne folosi mult, și a câștigă ceva mare și bun prin rugăciunile voastre. Și suntem deplini încredințați, că dacă toți voi într'un cuget, veți întinde mâinile cătră Dumnezeu pentru smerenia noastră, veți câștigă totul.

Astfel atacăm noi pe vrăjmași: cu rugăciunile și cu binecuvântările. Dacă cei vechi atacau astfel pe dușmanii lor înarmați, apoi cu atât mai mult noi trebuie de a război pe dușmanii noștri fără arme, adecă numai cu rugăciunile și binecuvântările. Astfel a pus pe fugă Iezechia pe Asirian, astfel Moisi pe Amalic, astfel Samuil pe Ascaloniți, astfel Iisus al lui Navi pe cei trezeci și doi de împărați ²⁾. Deci, dacă acolo unde

¹⁾ *Partea morală.* Cererea sf. Chrisostom cătră popor, de a se rugă lui Dumnezeu pentru el, căci rugăciunea poporului va fi de mare folos pentru el. Nu trebuie a se întristă cineva în sufletul său, și apoi a se ascunde; nici de dânsul să nu se ferească și nici de altul, ci mai cu seamă trebuie a controlă cele auzite, care 'l-au întristat, spre a se convinge de adevăr. Se dovedește, că cuvântul (omilia) acesta 'l-a rostit sf. Chrisostom fiind Episcop. (*Veron*).

²⁾ *Notă.* Locul citat din Iisus al lui Navi este din capit. 12, 24, unde se citește: „*Toți acești împărați erau treizeci și unu.*“ (*Trad.*).

eră nevoie de arme și de luptă, lăsau armele la o parte și se refugiau la rugăciuni, dar încă unde urmează de a săvârși toate lucrurile numai prin rugăciuni, cu cât mai mult încă trebuie de a alerga la ajutorul lor? «Dar acolo, zici tu, cei mai mari, adecă povățuitorii poporului, se rugau pentru popor, pe când tu ceri ca poporul să se roage pentru cel mai mare, adecă pentru povățuitorul și conducătorul său». Știu și eu, iubitele, că atunci oarecari dintre cei stăpâniți erau nesupuși, fără rânduială și oameni de nimic, și de aceea de multe ori se mântuiau numai prin curajul și destoinicia conducătorului lor, — dar astăzi când prin charul lui Dumnezeu ni s'a dat de a găsi mulți, și poate pe cei mai mulți, cu mult mai buni și mai superiori conducătorului, astăzi, zic, s'au schimbat lucrurile. Deci, nu ne lipsiți de ajutorul acesta, ci ridicați sus mâinile noastre, ca nu cumvâ să se moleșească, deschideți gura noastră, ca nu cumvâ să se închidă cu totul, rugați pe Dumnezeu pentru aceasta, și rugați-l cu căldură. Rugăciunile voastre sunt îndreptate lui Dumnezeu pentru noi, însă totalul se resfrânge asupra voastră, căci noi stăm aici spre binele vostru, și ne îngrijim de ale voastre. Așa dar rugați pe Dumnezeu fiecare din voi, și în particular, și în public. Privește ce spune Pavel: „Ca despre multe fețe darul cel cătră noi prin mulți să se mulțamească pentru noi“ (II. Cor. 1, 11), adecă ca charul să se dea multora. Dacă publicul reușește de multe ori de a scăpa pe cei condamnați și tîrîți la moarte, căci împăratul milostivindu-se de rugăciunile mulțimei își schimbă părerea, și iartă pe cel condamnat la moarte, cu atât mai mult se va milostivi Dumnezeu la rugăciunile voastre, nu atât la mulțimea, pe cât la virtutea voastră.

Avem, iubitorilor, un rezboinic înfricoșat! Voi vă îngrijiți fiecare de ale sale, pe când noi ne îngrijim de toate ale voastre și ale noastre la un loc! Am dat la o parte durerile pricinuite de rezboiu, însă diavolul se înarmează mai grozav contra noastră, căci chiar și în rezboae dușmanul se încearcă mai înainte de orice ca să doboare pe general. De aceea toți ostașii aleargă spre parte aceea, de aceea este vuet mult, căci fiecare

se silește să'l scape, și toți îl îngrădesc din toate părțile cu scuturile și armele lor, căci voesc a apăra capul lui. Ascultați ce spune lui David tot poporul, — și n'o zic aceasta ca să mă compar cu David, căci nu sunt atât de smintit, ci voiesc numai a arăta îngrijirea publicului pentru stăpânul și conducătorul său: „Să nu ieși cu noi la rezboiu, zice, ca să nu se stingă lumina lui Israil“ (II. Imp. 21, 17). Acum tu privește cât de mult cruțau ii pe bătrân.

Am mare nevoie, iubiților, de rugăciunile voastre, și nimeni, după cum am spus, dintr'o umilință nemăsurată să nu mă lipsească de acest ajutor. Dacă ale noastre vor merge bine, apoi atunci și ale voastre vor fi mai strălucite; dacă cele ale învățătorei curg din belșug asupra noastră, apoi bogăția de sigur că vă revine vouă. „Nu cumva păstorii se păstoresc pre ii înșii“ (Iezech, 34, 2)? Vezi cum Pavel cere într'una astfel de rugăciuni? Nu auzi cum Petru a fost răpit din închisoare, fiindcă rugăciuni îndelungate se făceau pentru el? Eu am mare credință că rugăciunile voastre 'mi vor putea face mult bine, dacă sunt făcute în comun acord. Cu cât credeți că este mai mare de cât smerenia noastră intervenirea obștiei întregi, când acea obștie se roagă pentru noi lui Dumnezeu? Dacă eu nu am curajul de a mă ruga pentru mine însumi, apoi cu atât mai mult pentru alții. Aceasta este a celor ce sunt lăudați pentru virtutea lor, a celor ce au reușit să atragă pe Dumnezeu în favorul lor, căci numai aceștia pot să ceară lui Dumnezeu a fi milostiv și îndurat, — dar cel ce este și el respins, cum va putea să se roage lui Dumnezeu pentru alții? Dar fiindcă sunt legat de voi prin dragostea părintească, și fiindcă dragostea toate le cutează, toate le îndrăznește, apoi eu nu numai în biserică, ci și acasă mai 'nainte de orice, fac cătră Dumnezeu rugăciunea mea pentru sănătatea voastră sufletească și trupească. Altă rugăciune nici nu este mai bună pentru un preot, decât a se ruga lui Dumnezeu pentru câștigarea celor bune de cătră păstoritii săi, mai înainte de a se ruga pentru sine. Dacă Iob sculându-se în fiecare dimineață, de 'ndată făcea rugăciuni pentru fii săi trupești, apoi cu cât mai mult oare nu suntem noi datori de a face aceasta pentru fii cei duhovnicești?

Dar de ce oare le spun acestea? Pentrucă dacă noi facem rugăciuni și cereri pentru voi toți, deși suntem atât de departe de mărimea faptului, apoi cu atât mai mult sunteți datori voi a face aceasta. A se ruga unul singur pentru mulți, este lucru foarte îndrăzneț, și are nevoie de mult curaj, pe când a se aduna mai mulți la un loc și a face cereri și rugăciuni pentru unul singur, nu e nimic greu. Fiecare atunci și face rugăciunea, nu atâta încrezându-se în propriile sale puteri, pe cât încrezându-se în mulțime și în concordia ce stăpânește printre dânșii, căci în fața acestora Dumnezeu se milostivește totdeauna. „Unde vor fi doi sau trei, zice, adunați întru numele meu, acolo sunt și eu în mijlocul lor“. Dacă, unde sunt numai doi sau trei și el este în mijlocul lor, apoi cu atât mai mult când veți fi adunați voi la un loc. Dacă cel ce se roagă în deosebi nu poate căpăta ceea-ce cere, iară de se va ruga la un loc cu mulțimea va reuși în cererea sa, apoi de aici putem avea dovada cea mai bună, că nu meritul nostru propriu are vre-o putere înaintea lui Dumnezeu, ci unirea și conglăsuirea multora are acea putere. „Unde vor fi, zice, doi sau trei adunați“. Dar de ce spui doi sau trei? Când numai unul va fi întru numele tău, de ce nu ești acolo? «Pentru că voiesc, zice, de a fi toți la un loc, și niciodată să nu se despartă».

Deci, iubiților, să ne îngrădim unii pe alții, să ne legăm împreună cu dragostea, și nimeni să nu se despartă de noi. Dacă cineva are de învinovățit, fie pe aproapele, fie pe noi, dacă cineva este întristat, fie pe oricine, apoi să nu țină în cugetul său acea supărare. Această grație o cer dela voi, de a vă apropia aici și a acuza dacă aveți ceva, și veți primi din partea noastră justificare. „Mustră pre prietin, zice, ca nu cumva să fi făcut, și să nu mai facă; mustră-l ca nu cumva să fi zis, și de a zis, mai mult să nu zică“ (Sirach, 19, 13. 14). Căci dacă ne vom justifica, sau dacă cunoscându-ni bine greșala, vom cere iertare, ne vom și încerca în viitor a nu mai cădea în astfel de greșale. Aceasta este și în interesul vostru, și al nostru. Poate că voi ați condamnat fără rezon, însă aflând adevărul lucrului, vă

veți îndreptă, iară noi dacă am greșit în neștiință, ne vom corectă. Nu este în interesul vostru de a stă nepăsători, căci voi știți că se va da pedeapsă pentru orice cuvânt rostit în zadar, în același timp și noi ne vom ușura de orice vinovății, fie ele mincinoase, fie adevărate; pe cele mincinoase le vom depărtă ca dovedite de mincinoase, iară pe cele adevărate le vom depărtă prin faptul că niciodată nu vom mai face. Este foarte putincios ca cel ce are atâtea griji, să scape ceva din vedere, și în neștiință să greșească. Dacă fiecare dintre voi având casă, și femeie, și copii, și slugi, unul mai mulți, altul mai puțini, și totuși e silit de multe ori să greșească față de un număr restrâns de suflete, nu cu intențiune, ci sau că nu știe, sau că voește a îndreptă ceva, — apoi cu atât mai mult noi, care prezidăm un public atât de numeros. Și încă fie ca să vă înmulțească Domnul și să vă binecuvinteze, pe cei mici împreună cu cei mari! Deși la un public numeros este și îngrijirea mai mare, totuși noi nu încetăm a ne rugă ca să ni se sporească o astfel de îngrijire, ca publicul să se înmulțească, și să avem plăcerea de a ne îngrijii de toți. Pentrucă și părinții nu voiesc a îndepărtă pe nici unul din copii, deși din cauza lor de multe ori sunt amărâți.

Toate sunt deopotrivă și nouă, și vouă, și același capital de bunuri este rezervat fiecăruia. Nu eu mai cu îmbelșugare mă împărtășesc din masa cea sfântă, iară voi mai puțin, ci cu toții deopotrivă ne atingem de ea. Dacă eu sunt cel întâiu, nu e vre-un lucru mare, fiindcă și printre copii cel mai mare întinde mâna întâiu în mâncare, — cu toate acestea nimic nu urmează de aici, ci toate ni sunt deopotrivă, căci viața mântuitoare care unește sufletele noastre se dă fiecăruia cu aceeași cinste. Nu eu mă împărtășesc din alt miel, și voi din altul, ci din unul și același ne împărtășim cu toții; același botez avem cu toții, cu toții ne-am învednicit de același duch, cu toții alergăm cătră aceeași împărăție, suntem deopotrivă frați ai lui Christos, totul ni este comun. Deci, cu ce anume vă întrec eu, și ce am mai mult decât voi? Vă întrec cu grijele, cu suferințele și cu necazurile ce le am pentru voi. Inșă nimic nu este mai plăcut ca aceste suferinți, căci și muma suferind pentru copil, simte

plăcere de a suferi, îngrijește pentru cel născut de ea, și se bucură de îngrijire, deși îngrijirea prin sine este ceva amar, însă când este vorba de copii, atunci e plăcută.

Și eu am născut pe mulți dintre voi, însă după aceasta am simțit durerile. Mumele trupești mai întâiu simt durerile făcerei, și apoi vine facerea, dar aici (în nașterile duhovnicești) durerile se țin într'una până la suflarea cea mai de pe urmă, ca nu cumva cel născut să fie vre-o stârpiciune, ceea-ce doresc foarte mult să nu se întâmple. Dacă și altul a născut de multe ori, eu totuși și atunci sunt stăpânit de griji, căci nu naștem nimic din noi, ci totul este din charul lui Dumnezeu. Deci, dacă amândoi naștem prin duch, apoi nu ar gresi cineva spunând că cei născuți de acela sunt ai mei, și cei născuți de mine sunt ai lui.

Acestea toate cugetându-le, vă rog a'mi da ajutor prin rugăciunile voastre, ca și voi să fiți lauda noastră, și noi a voastră, în ziua Domnului nostru Iisus Christos, pe care fie a o videa cu toții cu încredere și curaj, prin Domnul nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA V

„Credincios este Domnul, care vă va întări pre voi, și vă va păzi de cel viclean. Și avem nădejde întru Domnul de voi, că cele ce poruncim vouă, și faceți, și le veți face. Iară Domnul să îndrepteze inimile voastre spre dragostea lui Dumnezeu și răbdarea lui Christos“ (Cap. 3, 3—5).

Nici toată nădejdea nu trebuie a o lăsa numai în rugăciunile sfinților, și noi să stăm în neactivitate, să ne alipim de răutate, și de nimic să nu ne mai îngrijim,

și nici iarăși săvârșind cele bune să disprețuim ajutorul ce putem avea prin acele rugăciuni. Mări cu adevărat ni sunt foloasele ce le putem câștiga prin rugăciunile sfinților făcute pentru noi, însă numai atunci când și noi lucrăm. De aceea și Pavel rugându-se pentru dânșii, și punând iarăși înaintea lor cuvântul cel demn de credință a făgăduinței, li zice: „Credincios este Domnul, care vă va întări pre voi, și vă va păzi de cel viclean“, «căci dacă v'a ales pre voi spre mântuire, nu mințește, și nici nu va lăsa să vă perdeți». Dar ca nu cumva prin aceasta îi să cadă în trândăvie, și crezând că totul atârnă de Dumnezeu, să adoarmă cu această speranță, privește cum li cere și conlucrarea lor spre acest scop, căci zice: „Avem nădejde de voi întru Domnul, că cele ce poroncim vouă, și faceți, și le veți face“. Credincios este Dumnezeu, și dacă a făgăduit că ne va mântui, nu mai încapă nici o îndoială că ne va mântui, numai așa după cum a făgăduit. Si cum a făgăduit? Dacă vom voi, și vom ascultă de dânsul, nu la întâmplare, și nici stând în nemișcare ca lemnele și petrele. Bine zice el: „Avem nădejde întru Domnul“, adică, avem nădejde în filantropia lui, așa că prin aceste cuvinte iarăși li înfrânge mândria lor, căci totul atârnă de Dumnezeu. Dacă ar fi zis «avem nădejde în voi» ar fi fost poate o mare laudă pentru dânșii, dar nu 'i-ar fi învățat ca îi să atribue lui Dumnezeu totul. Sau dacă ar fi zis: «avem credință în Domnul că vă va păzi» și nu ar fi adaos expresiunea „de voi“, și că „cele ce poroncim vouă, și faceți, și le veți face“, 'i-ar fi făcut nepăsători, căci ar fi aruncat totul numai în puterea lui Dumnezeu. De sigur că totul trebuie a atribui lui Dumnezeu, însă conlucrând și noi, și nefugind de dureri și de lupte. Arată apoi, că deși virtutea singură este de ajuns de a ne mântui, totuși este necesar ca acea virtute să fie încontinuuă, și să ne însoțească până la cea de pe urmă suflare.

„Iară Domnul, zice, să îndrepteze inimile voastre spre dragostea lui Dumnezeu și răbdarea lui Christos“. Iarăși îi laudă, și să roagă pentru ei, arătând prin aceasta marea lui grijă ce o

avea, și interesul ce-l purtă pentru mântuirea lor. Fiindcă trebuia a pași mai departe, și a-i muștră pentru oare-care neorândueli, prin acestea li pregătește mai dinainte cugetele lor, căci zice «că avem nădejde, că veți asculta, că veți face» și li cere ca ii să se roage pentru dânsul, iară mai la urmă li și dorește mii de bunătați, — toate acestea, zic, sunt înainte mergătoare muștrărilor ce urmă a le face. „Iară Domnul, zice, să îndrepteze inimile voastre spre dragostea lui Dumnezeu, și răbdarea lui Christos“. Multe sunt care abat pe cineva dela dragoste, și totodată multe sunt și neorânduile ce izvorăsc de aici. Mai întâiu este dragostea lui mamona, care atingând sufletul nostru ca cu niște mâni îndrăznețe, îl încleștează bine din toate părțile, și apoi îl trage și-l duce chiar unde nu voim noi. Apoi vine slava deșartă, care de multe ori se preface în scârbă, necazuri și ispite. De aceea și avem nevoie de ajutorul lui Dumnezeu, care ca și un vânt puternic să împingă corabia noastră spre dragostea lui Dumnezeu. Să nu-mi spui că «îl iubesc pre dânsul mai mult decât pre mine», căci acestea sunt numai vorbe goale; tu arată-mi prin fapte că-l iubești mai mult decât pre tine. Iubește-l mai mult decât pe argint, și atunci te voi crede că-l iubești mai mult decât pe tine. Dar cel ce pentru Dumnezeu nu disprețuește banii, cum se va disprețui pe sine? Și ce spun eu de bani? Cel ce nu disprețuește lăcomia, ceea-ce ar trebui să facă și fără de poroncile lui Dumnezeu, cum se va disprețui pe sine?

„Și răbdarea lui Christos“. Ce va să zică „răbdarea lui Christos“? Adecă să răbdăm după cum a răbdat și el, sau ca să facem cele ce a făcut el, sau ca să-l așteptăm pre dânsul cu răbdare, adecă să fim pregătiți. Fiindcă multe ni-a făgăduit, și însuși va veni să judece viii și morții, de aceea să răbdăm și să-l așteptăm. Unde spune apostolul de răbdare, totdeauna face aluziune la scârbe, căci aceasta înșamnă a iubi cineva pre Dumnezeu, a răbdă și a nu se tulbură.

„Și poroncim vouă, fraților, întru numele Domnului nostru Iisus Christos, să vă feriți voi de tot fratele ce umblă fără de rânduială, și nu dupre predania care a luat dela noi“

(Vers. 6), adecă nu noi vă spunem acestea, ci Christos, căci aceasta înseamnă „întru numele Domnului nostru Iisus Christos“, în loc să zică «prin Iisus Christos» — arătând prin aceasta însemnătatea poroncii, ca și cum li-ar fi zis: «băgați samă bine, că Christos nicăiri nu ni-a poroncit ca să stăm în neactivitate».

„Să vă feriți, zice, de tot fratele ce umblă fără de rânduială“, adecă să nu-mi spui că este bogat, sau sărac, sau sfânt, căci aceasta 'mi este indiferent. „Ce umblă“ adecă, care trăește fără rânduială. „Și nu dupre predania care a luat dela noi“. Prin expresiunea predanie apostolul numește aici nu predania prin cuvânt, ci predania prin faptă, fiindcă principalmente aceasta o numește el predanie peste tot locul.

„Căci înși-vă știți cum se cade vouă să urmați nouă, că noi n'am umblat fără de rânduială întru voi, nici în dar pâne am mâncat dela cinevă, ci întru osteneală și nevointă, noaptea și ziua lucrând, ca să nu îngeuiem pre cinevă din voi“. (Vers. 7. 8). «De am și mâncat, zice, totuși nu am mâncat în dar dela nimeni, ci prin truda și osteneala noastră».

„Nu că doară n'avem putere, ci ca pre noi tip (pildă) să ne dăm vouă, ca să ni urmați nouă. Că și când eram la voi aceasta poronciam vouă, că dacă nu voește cinevă să lucreze, nici să mănânce“ (Vers. 9. 10). Privește cum în epistola dinainte vorbește mai cu blândeță oarecum, căci zice: „Vă rugăm pre voi fraților să adăogați mai mult“ (I. Thes. 4, 10) și nicăiri nu spune „vă poroncim“, sau „întru numele Domnului nostru Iisus Christos“ — ceea-ce 'i-ar fi putut înfricoșă, ci «să adăogați mai mult» „ca să umblați cu bun chip“ (Ibid, vers. 12), adecă să nu vă înfrunteze cei de afară, să nu vă grăiască de rău, — pe când aici nimic din acestea, ci „dacă nu voește cineva să lucreze, nici să mănânce“. Deci, dacă

Pavel neavând nici o silă, și putând a stă în neactivitate, el care își luase asupra sa un lucru atât de greu, și totuși lucră ziua și noaptea, ca să poată și pe alții a ajuta, apoi cu atât mai mult trebuia să facă așa ceilalți, cari nu erau în aceleași condițiuni.

„Că auzim, că unia umblă la voi fără de rânduială, nimic lucrând, ci iscodind“ (Vers. 11). Aici spune așa, pe când în cealaltă epistolă zice „să umblați cu bun chip cătră cei de afară“. Și pentru ce? mai ales că poate nici nu eră vre-un caz de felul acesta, de oarece și în alt loc îndemnând pe discipuli li zicea: „Mai fericit este a da, decât a lua“ (Fapte 20, 35). Deci expresiunea „umblați cu bun chip“ nu se rapoartă la vre-o neorânduială, ci la activitatea lor, pentru care a și adaos imediat: „Ca să nu aveți trebuință de nimic“ (I. Thes. 4, 12). Aici însă, mai pune și o altă necesitate, aceea adecă de a face binele cătră toți, căci mai departe zice: „Iară voi fraților, nu slăbiți a face bine“. (Vers. 13). Cel ce nu lucrează, deși ar putea lucră, de sigur că prin trândăvia sa va deveni un iscoditor. Insa eleimosina se dă numai aceloră căroră nu li ajunge ceea ce câștigă prin osteneala mânilor lor, sau și dascălilor, cari fiind ocupați cu învățătura cuvântului, nu au timp de a lucră pentru câștigarea hranei lor, pentru care și zice: „Boului ce trieră să nu-i legi gura“, (I. Timoth. 5, 18) și „vrednic este lucrătorul de plata sa“, așa că dascălul nu stă în nelucrare, ci lucrează, și prin urmare primește plată pentru acea lucrare. Dar a se rugă cineva lui Dumnezeu și a postî stând în nemișcare, nu va să zica că lucrează cu mânilor; deci el numește lucrare aici, numai acea cu mânilor. Și pentru ca nu cumvă să bănuiești altceva, imediat a adaos: „Umblă fără rânduială, nimic lucrând, ci iscodind“.

„Dar unora ca acestora poroncim, și îi rugăm întru Domnul nostru Iisus Christos, ca cu liniște lucrând să și mănânce pâinea sa“ (Vers. 13). Fiindecă mai sus i-a atins tare, apoi aici voind a face cuvântul mai blând, a adaos: „Intru

Domnului“. „Ca cu liniște, zice, lucrând, să-și mănânce pâinea lor“. Dar de ce n'a zis: «iar dacă nu sunt în neorânduială, să se hrănească de voi», — ci le cere pe amândouă, — și ca să fie în liniște, și ca să lucreze? Pentru ca să mănânce pâinea câștigată prin lucrul mânilor lor, iară nu pâine streină.

„Iară voi, fraților, nu slăbiți a face bine“ (Vers. 13). Privește cum îndată după înfruntare s'a întors spre milă dragostea lui părintească. Nu a putut să întindă mai departe înfruntarea, ci iarăși i s'a făcut milă de îi. Și privește cu câtă prudență face aceasta; nu zice: «iertăți-i și treceți-li cu vederea, până se vor îndrepta», „ci voi fraților nu slăbiți a face bine“, adecă «dojăniți-i, înfrunțați-i, pedepsiți-i, însă nu-i lăsați a se prăpădi de foame. Dar dacă unul ca acesta având totul cu îmbelșugare din partea noastră, stăruiește încă în trândăvie, atunci ce e de făcut? Pentru aceștia, zice, v'am spus leacul: înfrunțați-i când li dați ajutorul cerut, adecă nu li dați curaj ca să mai ceară pe viitor, arătați-vă că sunteți supărați pentru această purtare a lor». Și în adevăr că o astfel de atitudine din partea noastră, nu e puțin lucru, pentrucă dacă voim cu adevărat ca îi să se îndrepte în viitor, nu trecem cu vederea de a-i și certă, odată cu ajutorul ce-l dăm. Spune-mi, te rog: dacă tu ai un frate trupesc, l'ai lăsa oare să se prăpădească de foame? Eu nu cred, ci încă sunt sigur că odată cu ajutorul ce-i vei dà, îl vei și pune în oarecare rânduială.

„Iară de nu ascultă cineva de cuvântul nostru prin epistolă“¹⁾ (Vers. 14). Vedeți că apostolul nu zice «cel ce nu ascultă, de mine nu ascultă, și prin urmare trebuie pedepsit aspru», ci „pre acela însemnați-l“, adecă să-l aveți în vedere. Nici

¹⁾ Notă. Originalul grec este precum urmează: „εἰ δὲ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειώσαθε“, adecă: iară dacă nu ascultă cineva de cuvântul nostru prin epistolă, pre acela să-l însemnați, etc. astfel că e de mirare, cum în ediția de Buzeu, s'a putut strecură o greșală atât de mare (pre acela prin epistolă să-l însemnați), schimbându-se textul și introducându-se ideii streine. (Trad).

aceasta nu este o mică învățătură. „Și să nu vă însoțiți cu el“, după care adaugă: „ca să se rușineze“, iară mai departe să nu meargă cu asprimea, căci acestea sunt deajuns. După cum când a spus „dacă cineva nu lucrează, să nu mănânce“ s'a temut ca nu cumva unul ca acesta să piară de foame, și deci a adăos: „iară voi fraților, nu slăbiți a face bine“, — tot așa și aici spunând „să vă păziți“ și „să nu vă însoțiți“, i s'a părut că prin aceste cuvinte ușor ar putea cineva să fie tăiat din numărul fraților, sau că văzându-se fără nici un ajutor s'ar desnădăjdui și s'ar pierde, — de aceea imediat adaugă: „Și să nu-l socotiți ca pre un vrăjmaș, ci să-l învățați ca pre un frate“ (Vers. 15). Prin aceasta arată două lucruri: întâi, că a hotărât o mare pedeapsă contra unui asemenea frate — căci li poroncește lor de a se păzi, și a nu se însoți cu el — în același timp însă îi îndeamnă și pe dânșii de a-l sfătui neconținut ca pe un frate, ca să se lase de obiceiul de a cere. Că dacă chiar singur faptul cerșetoriei este vrednic de multă rușine, dar încă când mai este și muștrat, și când alții se păzesc de el, decât dispreț oare nu este apăsător un asemenea nenorocit? Oare aceasta nu este deajuns de a-l atinge în suflet? Dacă numai codindu-se unia, sau murmurând când fac milostenie, și încă aprind pe cei ce li primesc acea milostenie — și să nu-mi spui de cerșetorii cei nerușinați, ci pentru acei vrednici de milă, — dar încă dacă ar mai avea și dreptul de a certă aspru, ce nu ar face? Și un asemenea fapt cum n'ar fi vrednic de pedeapsă?

Dar noi nu facem așa duple cum zice apostolul, ci ca și cum am fi foarte nedreptățiți, așa batjocorim și disprețuim pe cerșetori. Nu dai milostenie, bine: dar de ce te și mâni? „Învățați-l, zice, ca pre un frate“, însă nu-l batjocori ca pre un vrăjmaș. Dar cel ce învață pe fratele său, nu o face, aceasta în public, nu-i aruncă în față insulta, ci în particular și cu cea mai mare băgare de samă, fiind mâhnit pentru că a venit ocazia de a-l certă, fiind scârbit, cu alte cuvinte plângând și văicărindu-se. Așa dar, noi să sfătuim pe fratele care stă în nelucrare

cu cuget frăţesc, şi cu intenţiune frăţească, şi să nu ne arătăm supăraţi că i-am dat, ci pentrucă el a călcat poronca apostolului stând în nelucrare. Fiindcă care 'ţi este câştigul? Dacă şi după ce ai dat îl mai batjocoreşti, şi încă ai vătămat plăcerea darului; dar încă când nici n'ai dat şi batjocoreşti, apoi cât rău oare nu ai cauzat acelu nenorocit? S'a apropiat acel nenorocit de tine, şi în loc de milostenie a primit dela tine o rană mortală, după care pleacă plângând. Când el din cauza sărăciei este silit a cerşetori, şi pentrucă cerşetoreşte este batjocorit, apoi priveşte câtă nedreptate, şi câtă pedeapsă nu se cuvine batjocoritorilor! „Cel ce necinsteşte pre sărac, zice, mânia pre cel ce l-a făcut pre el“ (Prov. 14, 31). Căci, spune-mi, te rog: Dumnezeu l-a lăsat ca să fie sărac pentru tine, ca să ai ocazia de a te vindeca pe sine-ţi, şi tu batjocoreşti pre cel ce este sărac pentru tine? Câtă nerecunoştinţă nu este aici? „să'l învăţaţi“ zice, ca pre un frate“, adecă că şi după ce i-am dat, suntem datori a'l sfătui, dar încă când nu 'i-am dat nimic şi-l batjocorim, atunci ce justificare avem?

„Şi însuşi Dumnezeuul păcei să vă dea vouă pace totdeauna, în tot chipul“ (Vers. 16). Priveşte cum atunci când el poronceşte cele ce trebuie a se face, le pecetlueste aşă zicând cu rugăciunea, pe care o pune ca o pecete peste toate. „Să vă dea, zice, pace totdeauna, în tot chipul“, căci aceasta este ceea-ce se cere, adecă de a avea pace totdeauna. „In tot chipul“, adecă de nicăiri să nu avem motiv de ceartă, căci pacea este bună peste tot locul, chiar şi cătră cei deafară. Ascultă pe apostol ce spune în altă parte: „De este cu putinţă, încât este despre noi, cu toţi oamenii având pace“. Nimic nu poate fi mai potrivit de a reuşi în cele ce voim, ca a fi pacinic, netulburat, a scăpa de nemulţămirele lăuntrice, şi a nu avea nici un vrăjmaş.

„Domnul să fie cu voi cu toţi. Inchina-ciunea cu mâna mea a lui Pavel, care este semn în toată epistolia; aşă scriu. Darul Dom-

nului nostru Iisus Christos cu voi cu toți. Amin". (Vers. 17. 18). Aceasta o spune scriind în orice epistolă, ca nimănui să nu-i fie cu putință de a le falsifica, punând iscălitura sa ca o dovadă mare a autenticității conținutului din ele. Inchinăciune el numește rugăciunea ce o face mai sus (Domnul să fie cu voi cu toți) arătând prin aceasta că îi săvârșiau atunci toate cele duhovnicești, și că trebuia a-i saluta, căci lucrurile mergeau așa de bine. Eră deci o adevărată rugăciune izvorâtă din inimă, și nici decât numai un simbol al prieteniei. Dela aceasta a început epistola, și cu ea a și sfârșit'o, îngrădind cele spuse ca cu niște ziduri mari de amândouă părțile, punând și o temelie sigură, și sfârșitul tot atât de sigur, căci zice: „Char vouă și pace“, iară la urmă: „Charul Domnului nostru Iisus Christos, cu voi cu toți. Amin“. Aceasta a făgăduit și Domnul spunând ucenicilor săi: „Iată eu cu voi sunt întru toate zilele până la sfârșitul veacului“ (Math. 28, 20). Dar aceasta se petrece numai când noi voim, căci nu numai decât va fi cu noi, dacă noi suntem departe de el.

«Cu voi voi fi, zice, totdeauna» și deci, să nu alungăm darul. «Păziți-vă, zice, de tot fratele ce umblă fără rânduială». Pe atunci eră un mare rău de a fi tăiat cineva din comunitatea fraților credincioși. Cu această pedeapsă se pedepseau pe atunci toți cei abātuți, duple cum zice și aiurea: „Cu unul ca acesta nici să nu mâncați“ (I. Corinth. 5, 18). Dar astăzi cei mai mulți nu consideră ca mare acest fapt, și de aceea toate s'au stricat, toate s'au amestecat, iară noi trăim la un loc cu preacurvarii, cu curvarii, cu lacomii, și în fine cu oricine s'ar întâmplă. Dacă pe atunci îi trebuiau a se păzi până și de cei ce stăteau în nelucrare, apoi cu cât mai mult încă de alții? Și ca să afli cât de grozav eră de a fi cineva tăiat din comunitatea fraților, și cât folos aducea o asemenea pedeapsă celor ce o primiau cu recunoștință, ascultă cum acel nenorocit născut în păcat, acel ce a ajuns la cea mai de pe

urmă răutate, acel ce a curvit cu atâta nerușinare, care nu se spune nici chiar printre păgâni, acel ce purtă rana în nesimțire — și aceasta este culmea corupțiunii, — acel nenorocit, zic, atât de mult s'a muiat și s'a umilit, încât a făcut pe Pavel să zică: „Că destul este unuia ca acestuia certarea aceasta, pentru aceea să întăriți spre dânsul dragostea“ (II. Corinth. 2, 6. 8). După cum este tăiat un membru al trupului, astfel eră atunci cel tăiat din comunitatea credincioșilor. Cauza pentru care o asemenea pedeapsă eră considerată ca ceva grozav pe atunci, iară a fi în comunitatea fraților ca un bine mare, ușor se poate înțelege. În timpurile acelea toți viețuiau la un loc, ca și cum ar fi viețuit în aceeași casă, având cu toții un singur tată, și împărțându-se din aceeași masă.

Astfel viețuiau creștinii primitivi de prin toate bisericile de sub soare. Deci, când cineva cădea într'o asemenea pedeapsă, cât de mare credeți că eră răul rezultat de aici? Acum însă, nu se pare a fi așa de mare acel rău, pentru că nici a viețui la un loc nu se crede a fi ceva mare. Ceea-ce pe atunci se credea de o mare pedeapsă, astăzi se întâmplă și fără pedeapsă, din cauza marei răcirii a dragostei, căci ne ferim unii de alții fără nici un cuvânt. Iară cauza tuturor acestor rele, este că lipsește dragostea. Aceasta a dărîmat și a făcut să dispară toate cele frumoase, strălucite și respectabile din biserică, cu care ar fi trebuit să ne mândrim și să ne bucurăm. Este un mare curaj din partea dascălului, de a pedepsi pe discipuli, însă numai atunci, când el are un capital moral câștigat prin propriile sale ostenele, pentru care și zicea Pavel: „Voi știți cum trebuie a ne urma“ (imita), căci dascălul adevărat trebuie a fi dascăl mai mult al vieții, adecă al purtării în lume, decât al cuvântului.

Să nu creadă nimeni că acestea sunt spuse de mine numai ca vorbe umflate, căci eu le-am grăit fiind silit de împrejurări, și totodată fiindcă sunt folositoare obștii. „Că noi, zice, n'am umblat fără

saloniceni erau poate săraci, și să nu'mi spui că poate nu erau toți săraci, căci apostolul vorbește aici mai mult de săracii cari nu puteau să-și câștige în alt mod hrana trebuincioasă, decât numai prin lucrul mânilor lor, și nu de alți săraci. Căci el n'a zis: «ca să aibă dela părinții lor» ci „ca lucrând să mănânce pâinea lor“. «Dacă eu, zice, predicatorul vostru, dacă eu propoveduitorul cuvântului învățături, și m'am temut ca să nu vă îngreuez pre voi, apoi cu atât mai mult cel ce nu vă folosește cu nimic». Aceasta este cu adevărat greutate, când cineva nu dă cu toată buna-voință, însă el nu la acei săraci face aluziune, ci la acei ce nu aveau cu ușurință cele trebuitoare vieții. De ce tu nu lucrezi? Pentru aceasta ți-a dat Dumnezeu mâni, nu ca să iai dela alții, ci ca să dai altora.

„Iară Domnul să fie cu voi“. Aceasta se cade de a o dori și nouă înși-ni, dacă facem cele ale Domnului, căci ascultă ce spune Christos: „Mergând învățați toate neamurile botezându-i în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duch, și învățându-i pre dânșii să păziască toate câte am poroncit vouă; și iată eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârșitul veacului“ (Math. 28, 19. 20). Dar acestea nu sunt zise numai lor, ci și nouă, și prin urmare datori suntem de a face toate câte ni s'au poroncit. Cum că nu numai lor li s'au adresat acele cuvinte, se vede lămurit din expresiunea „până la sfârșitul veacului“, cuvinte care se rapoartă la toți acei ce în scurgerea timpului vor călca pe urmele acelora.

¹⁾ «Dar, zici, cuvintele acestea sunt adresate cătră dascăli, cari propoveduiesc cuvântul adevărului, și nu către cei ce nu sunt dascăli». Fiecare din voi, iubiților, dacă voiește poate să fie dascăl, de nu al altuia, cel puțin al său. De aceea mai întâiu învăța-te pe sine-ți. Dacă vei învăța toate câte a poroncit, prin aceasta vei câștiga mulți imitatori. După cum lumânarea când este

aprinsă poate să aprindă mii de mii de lumânări, iară când este stinsă, nici sie-și nu poate să-și procure lumină, și nici pe altele nu poate să le aprindă, tot așa este și cu viața curată; dacă lumina din noi este strălucitoare, atunci vom putea face mii de discipuli și de dascăli, căci noi stăm în fața lor ca un arhitip, adecă ca un model demn de imitat, adecă pildă vie de fapte bune. Niciodată nu vor putea folosi pe auditori atât de mult cuvintele noastre, pe cât vor folosi viața voastră cea neprihănită. Căci fie, de ex. un bărbat iubitor de Dumnezeu, strălucind în fapte bune și având și femei, — căci e posibil a avea și femei, și în același timp să fie plăcut lui Dumnezeu, — și copii, și slugi, și prieteni; ei bine, oare acest bărbat nu vă va putea folosi vouă tuturor mai mult decât mine? Pe mine mă auziți odată sau de două ori în cursul lunei, sau poate că niciodată, și ceea-ce auziți poate păstrați numai până la pragul bisericii, iară după ce ați ieșit afară le-ați uitat, pe când viața aceluia având-o înaintea ochilor încontinuu, mult vă va folosi. Când el fiind batjocorit nu batjocorește, oare nu va întipări, și nu va înțepenii prin blândeța lui în sufletul batjocoritorului sentimentul rușinei? Chiar de nu ar mărturisi el imediat folosul, fie din cauza mâniei, fie din cauza rușinei, totuși îndată va simți, și se va umili. Este cu neputință ca un om batjocorit, chiar de ar fi fiară sălbatecă, atacând pe unul fără răutate, să nu se folosească mult din purtarea blândă a acestuia. Cele bune chiar de nu le săvârșim noi, totuși laudăm cu toții, și admirăm pe cei ce le săvârșesc. Femeea de asemenea când vede pe bărbatul său blând și îngăduitor, mult câștigă; de asemenea și copilul. Este cu putință deci, de a fi fiecare dascăl. „Zidiți-vă unul pre altul, zice, precum și faceți“ (I Thes. 5, 11). Căci spune-mi, te rog: a urmat vre-o pagubă în casă? Iată că femeea se tulbură, ca fiind mai slabă, ca mai luxoasă, ca mai iubitoare de po-doabe, — dar dacă bărbatul este filosof, râde de acea pagubă, mângâie pe soție, și ea atunci se convinge și suferă cu curaj. Prin urmare n'a folosit'o pe dânsa cu mult mai mult purtarea bărbatului, decât cuvintele noastre? A vorbi este foarte ușor, a face însă, când ne găsim în nevoie este foarte greu. De aceea mai mult dela fapte se îndreptează natura omenească. Atât de mare este însemnătatea virtuții în viața omenească, că

de multe ori chiar o slugă a folosit o casă întreagă împreună cu stăpânul ei. Nu degeaba și nici cum s'ar întâmplă îndeamnă Pavel încontinuu pe discipuli, ca să se îndeletnicească cu virtutea și să fie supuși și ascultători stăpânilor, nu atâta îngrijindu-se el de slujba stăpânilor, pe cât ca să nu se defaime cuvântul lui Dumnezeu și învățătura, și când acestea nu se defaimă, iute vor fi și admirate. Cunosco chiar eu multe case, care s'au folosit mult dela virtutea slugilor. Deci, dacă o slugă care stă sub autoritatea stăpânului este în stare să pună în orânduială pe stăpân, apoi cu atât mai mult o pot face aceasta stăpânii. Impărțiți cu mine, vă rog, slujba aceasta; eu vă vorbesc în public, dar și voi fiecare în particular, și fiecare să ia în mâinile sale mântuirea aproapelui său. Cum că trebuie ca stăpânii caselor să prezideze pe toți ai lor în aceste chestiuni, ascultă pe Pavel, unde anume trimite pe femei: „Iară de voiesc să știe, zice, întrebe acasă pre bărbații lor“ (I Corinth. 14, 35), iară nicidecum nu le trimite la dascăl. După cum sunt dascăli și printre copiii ce învață literile alfabetului, tot așa și în biserică, căci apostolul nu voiește ca dascălul să fie supărat de toți. Și de ce? Pentrucă mari bunuri vor ieși de aici, căci atunci osteneala dascălului nu va rămânea zadarnică, ci fiecare dintre discipuli imitându-l, va deveni iute și el dascăl, și va avea aceeași îngrijire față de alții, precum a avut-o dascălul către el. Privește câtă slujbă aduce casei femeia: îngrijește de casă și de toate ale casei, se îngrijește de slugi, îmbracă pe toți cu mâinile ei, ca face ca copii tăi să-ți zică tată, ea te scutește de curvăsării, ea te ajută ca să pășești pe calea prudenței, ea în fine este care ți contenește ațîțarea cea furioasă a naturei tale omenesti. Ei bine, ajut'o și tu și-i răsplătește binele ce-ți face. Cum? Intinde-i mâna de ajutor în cele duhovnicești. Când tu ai auzit ceva folositor și bun, aceea, ca și rândunelele, purtând-o în gura ta du-o acasă, și o pune în gura mumei și a puilor ei. Și cum nu este absurd, ca în toate celelalte să pretinzi întâietatea și să fii stăpân asupra ei, iară în cele duhovnicești să te dai la o parte? Stăpânitorul nu în cinste trebuie a covârși pe cel stăpânit, ci în virtuți. Aceasta este datoria celui ce stăpânește, și acesta este succesul lui, pe când al celor stăpâniți este de a ascultă. Dacă

tu te bucuri de multă cinste, aceasta nu e nimic față de tine, căci cinstea o capeți dela alții, pe când dacă strălucești prin marea ta virtute, aceasta este întreagă a ta. Ești cap femeii; prin urmare pune în bună rândueală, tu capul, pe întregul corp. Nu vezi cum capul nu atâta întrece pe celelalte mădulări ale trupului prin locul ce-l ocupă, pe cât prin îngrijirea ce o are de întregul trup, ca și un cârmaci de corabie, care îngrijește de totul? În cap sunt și ochii trupului, dar și ochii sufletului; de acolo se scurge în aceștia prevederea de cele ce vor fi, de acolo purcede suveranitatea. Unia sunt puși spre slujbă, iară ceilalți spre a porunci. Toate simțurile de acolo își au începutul și sorginta; organele vocii de acolo se trimit, prevederea, adică perspicacitatea de acolo purcede, mirosul, și simțul în genere de acolo, căci obârșia nervilor și a oaselor de acolo își are ființa. Acum ai văzut că capul covârșește pe trup mai mult prin pronia lui, decât prin cinste? Tot așa și noi să stăpânim pe femei; să le covârșim nu prin aceea ca să căutăm mai multă cinste din partea lor, ci prin aceea de a li se face mai mult bine de cătră noi. Am arătat că femeile nu puține servicii ni aduc nouă; dar dacă am voi ca să li întoarcem răsplata în cele duhovnicești, noi le-am covârșit pe ele, fiindcă în cele trupesti nu e cu putință de a stabili o contrabalanta dreaptă. Căci ce? Aduci în casă mulți bani? Dar femeia îi păstrează, așa că contrabalanta aici este îngrijirea ei, de care se simte mare nevoie, fiindcă mulți au strâns averi, dar fiindcă nu avea cine să le păstreze, au pierdut totul. Față de copii amândoi sunteți părtași, și binefacerea fiecăruia este deopotrivă; dar și aici femeia este care are o slujbă mai oșitoare, căci ea poartă pe cel zămislit, și tot ea este cea care suferă durerile. Așa că tu vei putea să o covârșești numai în cele duhovnicești.

Deci, iubitorilor, să nu ne îngrijim, cum să facem averi, ci cum sufletele ce ni s'a încredințat să le prezentăm înaintea lui Dumnezeu cu curaj și încredere, căci punându-le acelea în bună orânduială, ne vom folosi și pre noi foarte mult, fiindcă cel ce învață pe altul, chiar de nu ar face nimic alt, cel puțin se va simți umilit prin vorbă, când se vede ne dânsul rău.

vățăturile noastre, iară prin ele folosim întreaga casă, ceea-ce este plăcut și lui Dumnezeu, să nu ne obosim îngrijindu-ne și de sufletele noastre, și de ale celor ce ne slujesc pre noi, ca astfel pentru toate să luăm resplata și împreună că această bogăție să ajungem cu pace în sfânta cetate, care este muma noastră a tuturor, voiui să zic, în Ierusalimul cel de sus. Din care fie a nu cădea nici odată, ci strălucind prin purtarea cea mai frumoasă să ne învrednicim a videà pe Domnul nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu sf. Duch, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

F I N E

TABLA MATERIEI

Comentariile la epistola către Coloseni

	<u>Pagina</u>
OMILIA I (Despre dragoste)	8— 18
OMILIA II (Despre judecată și pedeapsă) .	18— 32
OMILIA III (Fiecare creștin are un înger păzitor, și că creștinul este dator a se încerece preoților, ca lui Dumnezeu) .	32— 44
OMILIA IV (Trebuie a mulțămi lui Dumnezeu cu recunoștință)	44— 55
OMILIA V (Dumnezeu este pretutideni, și despre importanța credinței)	55— 66
OMILIA VI (Despre patimile Domnului) . .	66— 75
OMILIA VII (Combaterea abuzului de bo- găție)	75— 89
OMILIA VIII (Contra vrăjitorilor și ferme- cătorilor)	89—105
OMILIA IX (Despre importanța cunoașterii Sf. Scripturi de fiecare creștin)	105—114
OMILIA X (Laudă adusă lanțurilor lui Pavel)	114—127
OMILIA XI (Despre iubire și simpatie) . .	128—139
OMILIA XII (Despre nunțile cele demne și cele nedemne).	139—157

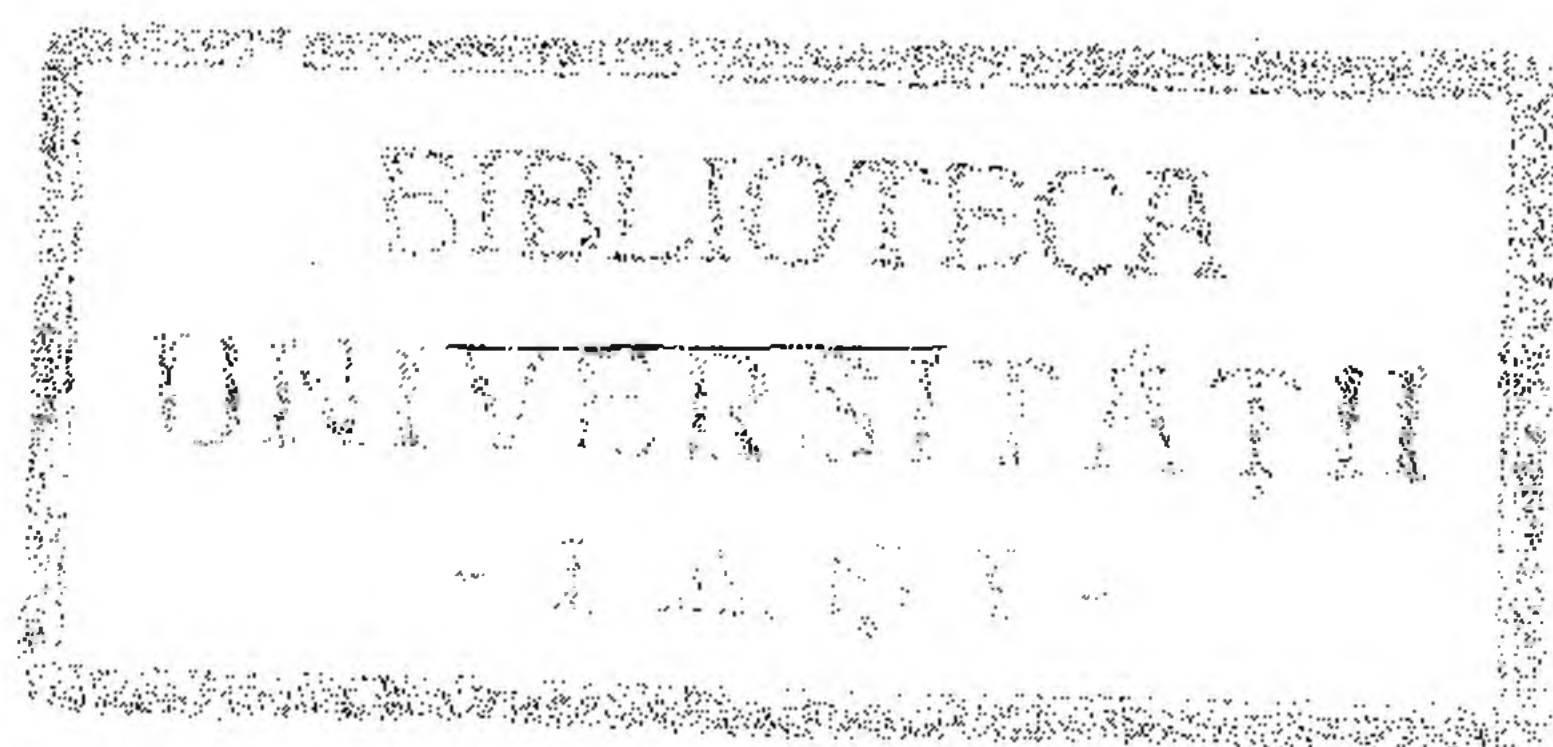
Comentariile la I epistolă către Thesaloniceni

OMILIA I (Rugăciunile sfinților ni sunt de folos, însă dacă și noi vom fi lipiți de virtute)	158—170
OMILIA II (Adevărata prietenie este numai cea spirituală)	170—181
OMILIA III (Despre răbdare în neazuri) .	181—197
OMILIA IV (Despre dragostea către aproa- pele)	198—210

	Pagina
OMILIA V (Părinții să căsătorească curând pe fii lor)	211—220
OMILIA VI (Nu trebuie a jeli pe cel mort, și cum trebuie să viețuiască văduvele)	220—230
OMILIA VII (Despre învierea cea deobște).	230—237
OMILIA VIII (Despre judecata cea mai de pe urmă și resplata faptelor)	237—249
OMILIA IX (Indemnare către virtute).	249—262
OMILIA X (Lăcomia nu se calculează după mărimea ei, ci după intențiunea celui stăpânit de ea)	262—273
OMILIA XI (Despre ajutorarea săracilor	274—285

Comentariile la a II epistolă către Thesaloniceni

OMILIA I (Subiectul epistolei)	287—294
OMILIA II (Amintirea judecăței și a gheenei ni aduce un mare folos)	294—306
OMILIA III (Contra celor ce nu se poartă cu respect în biserică)	307—317
OMILIA IV (Sf. Chrisostom cere cu stăruință ca poporul să se roage lui Dumnezeu pentru dânsul)	317—329
OMILIA V (Nu atâta se folosește poporul dela cuvintele predicatorului, pe cât dela faptele lui cele bune)	329—343

E R A T A

Pag.

65	rândul 24	să se citească <i>instituie</i> .
75	" 1	din <i>Notă</i> să se citească ὄψιν în loc de ὄπψιν.
83	" 29	să se citească <i>uricios</i> în loc de curios.
95	" 2	din <i>Notă</i> , ἐν ταῖς καρδίαις ὁμῶν.
99	" 23	să se citească <i>mai cu samă</i> .
100	" 28	" " " <i>încununează</i> , în loc de încunează.
109	" 8	" " " <i>duhovnicești</i> , în loc de duhonicеști.
233	" 18	" " " cu <i>anevoe</i> de explicat.
244	" 38	" " " Nici să <i>îspitim</i> pe Christos...
